БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 122 (18.300). • Сешанба, 1982 йил 25 май • Баҳоси 3 тийин.

Бугун Тошкентда Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг VII халқаро кинофестивали очилади.

Уч қитъа санъат анжумани қатнашчиларига алангали салом!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1982 йил 24 майда КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленуми бўлиб ўтди.

Пленум КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг «СССРнинг 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган озиқ-овқат программаси ва уни амалга ошириш тадбирлари тўғрисида»ги докладини тинглади.

Доклад юзасидан бўлган музокараларда: Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари В. В. Шчербицкий, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Д. А. Кунаев, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари В. В. Гришин, КПСС Ленинград область комитетининг биринчи секретари Г. В. Романов, Херсон областидаги Киров номли колхоз раиси Д. К. Моторний, РСФСР Министрлар Советининг Раиси М. С. Соломенцев, Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Т. Я. Киселев, Краснодар ўлкаси Староминск район партия комитетининг биринчи секретари И. Г. Хмара, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Озарбайжон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Г. А. Алиев, Грузия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Э. А. Шеварднадзе, Латвия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А. Э. Восс, КПСС Ростов область комитетининг биринчи секретари И. А. Бондаренко, КПСС Смоленск область комитетининг биринчи секретари И. Е. Клименко, КПСС Белгород область комитетининг биринчи секретари М. П. Трунов, КПСС Бошқирдистон область комитетининг биринчи секретари М. З. Шакиров, Кемерово областидаги «Зиминка» шахтаси кон ишчиларининг бригадири В. С. Костин, СССР қишлоқ хўжалиги министри В. К. Месяц, КПСС Волгоград область комитетининг биринчи секретари Л. С. Куличенко, СССР Фанлар академиясининг вице-президенти Ю. А. Овчинников, трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министри А. А. Ежевский ўртоқлар сўзга чиқдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми шу масала юзасидан бир овоздан қарор қабул қилди. Бу қарор матбуотда эълон қилинмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ташкилий масалаларни кўриб чиқди.

Марказий Комитет Пленуми КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси ўртоқ Ю. В. Андроповни КПСС Марказий Комитетининг секретари қилиб сайлади.

Марказий Комитет Пленуми КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ В. И. Долгихни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат этиб сайлади.

Марказий Комитет Пленуми КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидатлар — ВЦСПС раиси С. А. Шалаевни, академик, СССР Медицина фанлари академияси Бутуниттифоқ кардиология илмий марказининг директори Е. И. Чазовни, Кемерово областидаги «Зиминка» шахтаси кон ишчиларининг бригадири В. С. Костинни КПСС Марказий Комитетининг аъзолигига ўтказди.

Шу билан КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини тамомлади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРИ

СССРнинг 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ОЗИҚ-ОВҚАТ ПРОГРАММАСИ ЛОЙИҲАСИ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг «СССРнинг 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган озиқ-овқат программаси ва уни амалга ошириш тадбирлари тўғрисида»ги докладини тинглаб ва муҳокама этиб, қарор қилади:

1. Ўртоқ Л. И. Брежневнинг ушбу Пленумдаги докладида баён этилган таклифлар ҳамда хулосалар тўла-тўкис ва батамом маъқуллансин, улар партия, давлат ва хўжалик органлари, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг озиқ-овқат программасини рўёбга чиқариш, КПССнинг аграр сиёсатини изчиллик билан турмушга татбиқ этиш соҳасидаги амалий фаолиятига асос қилиб олинсин.

2. СССРнинг 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган ҳамда КПСС XXVI съезди қарорларига мувофиқ ишлаб чиқилган озиқ-овқат программаси маъқуллансин.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг Марказий Комитет Сиёсий бюросига тақдим этган қуйидаги қарорлари:

«Қишлоқ хўжалигини ва аграр саноат комплексининг бошқа тармоқларини бошқаришни яхшилаш тўғрисида»ги.

«Иқтисодий механизмни такомиллаштириш ҳамда колхоз ва совхозлар экономикасини мустаҳкамлаш тадбирлари тўғрисида»ги.

«Маҳсулот етиштиришни кўпайтиришдан ва унинг сифатини оширишдан қишлоқ хўжалиги ходимларининг моддий манфаатдорлигини кучайтириш тадбирлари тўғрисида»ги.

«Чорвачиликда машғул бўлган ходимларнинг колхозларда, совхозларда ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарида мустаҳкам ўрнашиб қолишига доир қўшимча тадбирлар тўғрисида»ги.

«Қишлоқ аҳолисининг уй-жой, коммунал-маиший ва социал-маданий шароитларини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги.

«Колхоз ва совхозларни раҳбар кадрлар ва мутахассислар билан янада мустаҳкамлаш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантиришда уларнинг роли ва масъулиятини ошириш тўғрисида»ги қарорлари тасдиқлансин.

3. СССР Министрлар Совети, СССР Госплани, министрликлар ва идоралар, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари озиқ-овқат программасида белгиланган топшириқларга асосланиб ва халқ хўжалигининг барча тармоқларини аҳолини озиқ-овқат билан узлуксиз таъминлаш вазифасини имкони борича қисқа муддатларда ҳал этиш учун қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада юксалтириш ва умуман аграр саноат комплексини ривожлантириш проблемаларини ҳал этиш сари янада чуқуррок буриб юбориш зарурлигига асосланиб, мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантириш йиллик планларини ҳамда ўн иккинчи беш йиллик плани лойиҳасини ишлаб чиқишни таъминласинлар.

4. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, округ, шаҳар ва район партия комитетлари, иттифоқ министрликлари ва идоралари, жойлардаги совет ва хўжалик органлари, колхоз ва совхозларнинг, саноат, қурилиш ва транспорт корхоналарининг раҳбарлари, бошланғич партия ташкилотлари ўртоқ Л. И. Брежневнинг Пленумда қилган докладидан ва озиқ-овқат программасидан ҳамда шу муносабат билан КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети қабул қилган қарорлардан келиб чиқадиган вазифаларни амалга ошириш юзасидан ишчилар, колхозчилар, ва зиёлилар орасида актив ташкилотчилик ва сиёсий ишни авж олдирсинлар. Партия билан давлатнинг ўн биринчи ва ўн иккинчи беш йилликлардаги марказий вазифаси — озиқ-овқат проблемасини ҳал этишга ҳар бир республика, ўлка, область, район, халқ хўжалигининг ҳар бир тармоғи, шаҳар ва қишлоқдаги барча меҳнат коллективлари имкони борича кўпроқ ҳисса қўшишидан иборат.

5. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми шуни таъкидлайдики, давлат мамлакатда озиқ-овқатни янада тезроқ кўпайтириш мақсадида қишлоқ хўжалигига ва уни интенсивлашга тобора кўп маблағ сарфлаётган ҳозирги пайтда деҳқончилик ва чорвачилик маданиятини ҳар томонлама оширишга, колхоз ва совхозларда ердан, ишлаб чиқариш фондларидан, моддий, меҳнат ва молиявий ресурслардан фойдаланишни яхшилаш учун, меҳнат унумдорлигини ва иш сифатини ошириш, нобудгарчиликларни тугатиш, иқтисод қилиш ва тежамкорлик, маҳсулот таннархини камайтириш учун курашга бутун куч-ғайратни сарфлаш айниқса муҳимдир.

Ишлаб чиқариш миқёсларининг ўсганлиги, иқтисодий алоқаларнинг мураккаблашганлиги аграр-саноат комплексининг барча тармоқлари кадрларига нисбатан қишлоқ хўжалигини планлаштириш, бошқариш, унинг моддий-техника таъминотини такомиллаштириш ишида янги талаблар қўймоқда. Бошқарувнинг ҳамма поғоналарида экономиканинг шу соҳаси бўлинмаларининг фаолиятини узвий равишда боғлаш ва мувофиқлаштиришни, энг яхши пировард натижаларга эришиш учун уларнинг юксак масъулиятини ҳамда яхши сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтиришдан манфаатдорлигини таъминлаш зарур.

Шу йилнинг ўзидаёқ деҳқончилик ва чорвачиликнинг маҳсулдорлигини анча оширишга эришиш, дон, гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар харид қилиш давлат планлари тўла ҳамда ошириб бажарилишини, бу маҳсулотларнинг ўз вақтида қайта ишланиши ва тўла сақлаб қолинишини таъминлаш, шундан кейинги йилларда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада тез юксалтириш учун пухта негиз яратиш — яқин вақт ичида ҳал этиладиган вазифадир.

* * *

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари, хўжалик органлари, колхозчилар ва совхозларнинг ишчилари, мутахассислар ва олимлар, саноат ходимлари, жамики қишлоқ аҳолиси ва шаҳарларнинг меҳнаткашлари Марказий Комитетнинг ушбу Пленуми қарорларини бажариш учун зарур бўлган ҳамма ишни қиладилар, совет кишилари фаровонлигини муттасил ошириш, Ватанимиз иқтисодий қудратини мустаҳкамлашнинг бош шартларидан бири бўлмиш озиқ-овқат ресурсларини кўпайтиришда белгиланган марраларга эришиш учун умумхалқ социалистик мусобақасини авж олдирадилар, деб қатъий ишонч билдиради.

СССРнинг 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ОЗИҚ-ОВҚАТ ПРОГРАММАСИ ВА УНИ АМАЛГА ОШИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВнинг КПСС Марказий Комитети Пленумида 1982 йил 24 май куни қилган доклади

Ҳурматли ўртоқлар!

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси озиқ-овқат программаси ҳамда уни амалга ошириш тадбирлари тўғрисидаги масалани Марказий Комитет Пленуми муҳокамасига қўяди. Программа партия XXVI съезди қарорларига мувофиқ ишлаб чиқилди.

Белгиланган тадбирлардан кузатилган мақсад — имкони борича қисқа муддатда мамлакат аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан пухта равишда таъминлашдан иборат. Бу — жуда муҳим иқтисодий вазифагина бўлиб қолмай, шу билан бирга актуал социал-сиёсий вазифа ҳамдир. Совет кишиларининг ҳаётий эҳтиёжларини қондириш партиямизнинг энг муҳим программ талаби бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Бу гапни мен жуда аниқ-равшан қилиб айтяпман. Шу боисдан ҳам ҳозирги Пленумнинг алоҳида моҳияти, алоҳида аҳамияти бор, ўртоқлар.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми чақирилгунча СССР Министрлар Совети ва унинг раҳбарлари, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг махсус иш группаси, Госплан ва тегишли министрликлар ҳамда идоралар катта тайёргарлик иши ўтказдилар. Бу ишда олимлар, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, мутахассислар иштирок этдилар. Республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари, область партия комитетлари ва ижроия комитетлари, район партия комитетлари ва ижроия комитетларининг таклифлари, матбуот материаллари, меҳнаткашларнинг хатлари эътиборга олинди.

Натижада бир қанча ҳужжатлар тайёрланди. Жумладан, озиқ-овқат программасининг лойиҳаси ишлаб чиқилди. Сўнгра, КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг баъзи бир конкретроқ масалаларга доир қарорлари тайёрланди. Улар орасида қишлоқ хўжалигини ва аграр-саноат комплексининг бошқа тармоқларини бошқаришни яхшилаш тўғрисидаги; иқтисодий механизмни такомиллаштиришга ҳамда колхоз ва совхозлар экономикасини мустаҳкамлашга оид тадбирлар ҳақидаги, маҳсулот етиштиришни кўпайтиришдан ва унинг сифатини оширишдан қишлоқ хўжалиги ходимларининг моддий манфаатдорлигини кучайтиришга доир тадбирлар тўғрисидаги; чорвачиликда машғул бўлган ходимларнинг колхозларда, совхозларда ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарида мустаҳкам ўрнашиб қолишига оид қўшимча тадбирлар ҳақидаги; қишлоқ аҳолисининг уй-жой, коммунал-маиший ва социал-маданий турмуш шароитларини янада яхшилаш тадбирлари ҳақидаги, колхоз ва совхозларни раҳбар кадрлар ҳамда мутахассислар билан янада мустаҳкамлаш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантиришда уларнинг роли ва масъулиятини ошириш тўғрисидаги қарорлар бор.

Марказий Комитет аъзолари ҳужжатлар билан таниш эканликлари сабабли мен бир неча принципиал масалаларгагина тўхталиб ўтаман.

Гапни қишлоқ хўжалигида қилинган ишларнинг якунларидан бошлайман. КПСС Марказий Комитетининг 1965 йил март Пленумини ҳисоб-китоб нуқтаси деб олсак, тўғри бўлади. Ўшанда партия қишлоқ хўжалигига капитал маблағ сарфлашни кўпайтириш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ҳамда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришни такомиллаштириш йўлини бошлаганлиги эсингиздадир. Пленум колхоз ва совхозларни мустаҳкамлашга ҳамда уларнинг мустақиллигини оширишга, қишлоқ аҳолисининг турмушини яхшилашга алоҳида эътибор берди. КПСС Марказий Комитети март Пленумининг шундан кейинги бир қанча пленумлар ва КПСС XXIV—XXVI съездлари ривожлантирган йўл-йўриқлари партия ҳозирги аграр сиёсатининг — илмий сиёсатнинг, тўғри сиёсатнинг асосини ташкил этди. Биз бу сиёсатдан чекинмадик ва чекинмаймиз ҳам. (**Давомли қарсаклар**).

КПСС Марказий Комитетининг март Пленумидан кейин ўтган йиллар мобайнида қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базаси сифат жиҳатидан янгиланди. Меҳнатни машина-механизмлар билан таъминлаш уч баравардан зиёд ошди. Суғориладиган ва захи қочирилган ерлар фонди 1,7 баравар кўпайди. Минерал ўғит етказиб бериш 3 баравар ўсди. Ихтисослаштирилган чорвачилик комплекслари ва йирик паррандачилик фабрикалари ишга туширилди, улардаги ишлаб чиқариш жараёнлари саноат технологияси асосида ташкил этилди. Юксак самарали хўжаликлараро ва аграр-саноат корхоналари ҳамда бирлашмалари ривожланмоқда. Мана шуларнинг ҳаммаси колхоз ва совхозларда меҳнат унумдорлигини қарийб икки баравар ошириш имконини берди.

Қишлоқ хўжалигига хизмат қиладиган янги тармоқлар, чунончи чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш машинасозлиги, қишлоқ қурилиши, омихта ем ва микробиология саноати барпо этилди. Қишлоқ хўжалик машинасозлиги анчагина ривож топди. Саноатнинг озиқ-овқат тармоқлари асосий ишлаб чиқариш фондлари кейинги уч беш йиллик мобайнида 2,7 баравар кўпайди.

Шу вақт ичида совет деҳқонларининг турмуш ва меҳнат шароитларида чуқур ўзгаришлар рўй берди. Кўпгина социал масалалар муваффақиятли ҳал этилди. Қишлоқ хўжалиги ходимларининг меҳнат ҳақи анча ошди. Уларнинг пенсия таъминоти ва социал страхованиеси яхшиланди, ижтимоий фондлардан бериладиган тўловлар ва имтиёзлар кўпайди. Колхозчилар билан совхоз ишчиларининг касб-кор ва маданий даражаси ўсди. Ҳозир қишлоқ хўжалик корхоналарида олий ва ўрта махсус маълумотли икки миллионга яқин мутахассис ишлаб турибди. Мамлакатнинг кўпгина районларида қишлоқларнинг бутун қиёфаси ўзгарди. Қишлоқ меҳнаткашларининг турмуш тарзида ўзгариш рўй бериб, янада сермазмун, мароқли бўлиб бормоқда.

Партия кўрган тадбирлар, колхозчиларнинг, совхозлар ишчиларининг, мутахассислар, саноат ходимларининг фидокорона меҳнати ўз натижаларини бермоқда, бу натижалар ғоят жозибадор натижалардир. Социализм душманларининг совет қишлоқ хўжалиги муваффақиятлари хусусида чурқ этмаслик ёки бу муваффақиятларни камайтириб кўрсатиш соҳасида зўр бериб ҳаракат қилаётганликлари Пленум қатнашчиларига яхши маълум. Аммо фактлар бошқа нарсани кўрсатмоқда. Табиатнинг кўплан-кўп кўрсатган ҳамма инжиқликларига қарамай, қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти еттинчи беш йилликдаги йилига ўрта ҳисобда 82,8 миллиард сўмликдан ўнинчи беш йилликда 123,9 миллиард сўмликка етди ёки 50 процент кўпайди. Таққослаш учун шуни айтиб ўтайлик: Европа иқтисодий ҳамжамияти мамлакатларидаги тегишли кўрсаткич 31 процентни, АҚШда эса 29 процентни ташкил этди. Биздаги табиий шароитларимиз анча ноқулай келишига қарамай шундай бўлди. Бу соҳада бизга қолган мерос ҳам ҳавас қиларли даражада эмас эди.

Қуйидаги жадвал совет қишлоқ хўжалигининг маҳсулоти ўсиши тўғрисида конкретроқ тасаввур беради.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТИ АСОСИЙ ТУРЛАРИНИ ЕТИШТИРИШ

(йилига ўрта ҳисобда — миллион тонна)

	1961—1965 йиллар	1976—1980 йиллар	ўсиш проценти
Дон	130,3	205,0	157
Қанд лавлаги	59,2	88,7	150
Сабзавот	16,9	26,3	156
Мева ва узум	6,5	15,2	234
Гўшт (сўйилган вазнда)	9,3	14,8	159
Сут	64,7	92,7	143
Тухум (миллиард дона)	28,7	63,1	220

Биз қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ўсиши аҳолининг кўпайишидан мунтазам равишда ўзиб боришига эришдик, биздаги аҳоли 1965 йилга нисбатан 35 миллион киши кўпайди. Натижада кўриб чиқилаётган даър мобайнида қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг йиллик ўртача ҳажми аҳоли жон бошига 28 процент кўпайди. Ўн беш йил мобайнида аҳоли жон бошига гўшт ва гўшт маҳсулотлари истеъмол қилиш 41 процент, сут ва сут маҳсулотлари истеъмол қилиш 25 процент, тухум истеъмол қилиш қарийб икки баравар, сабзавот истеъмол қилиш 35 процент, ўсимлик ёғи истеъмол қилиш 24 процент, қанд истеъмол қилиш 30 процент кўпайди.

Кўриб турибсизларки, ўртоқлар, партиянинг аграр сиёсати, қишлоқ хўжалигига сарфланган катта-катта маблағлар, миллион-миллион кишиларнинг куч-ғайратлари озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни анчагина кўпайтиришни таъминлади. (**Қарсаклар**). Шундай бўлса ҳам биз эришилган натижа билан қаноатлана олмаймиз, озиқ-овқат проблемаси ҳали ҳам кун тартибидан мутлақо олиб ташланмаганлигини кўриб турибмиз. Совет кишиси овқатланиш рациони калориялилиги умумий даражаси жиҳатидан физиологик нормаларга мувофиқ келса ҳам, овқатланиш структурасини яхшилаш керак. Гўшт ва сут маҳсулотларига бўлган талаб қондирилмаяпти, сабзавот ва мевалар етишмаяпти. Бир қанча районларда озиқ-овқат моллари билан савдо қилишда узилишлар содир бўлиб турибди.

Хўш, гап нимада? Гап аввало шундаки, гарчи озиқ-овқат йил сайин кўпайиб бораётган бўлса ҳам, [illegible]чи ишлаб чиқариш ҳозирча озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабдан орқада қолмоқда. Бу эса аҳолининг пул даромадлари кўпайишининг натижасидир. Асосий озиқ-овқат маҳсулотларининг давлат чакана нархлари барқарор бўлган бир пайтда аҳоли пул даромадларининг ўсиши шу маҳсулотларни истеъмол қилишнинг кўпайишига олиб бормоқда. Экономиканинг аграр секторида бевосита шуғулланувчи кишилар сони камайиб, шаҳар аҳолиси кўпайиши ҳам бунга сабаб бўлмоқда. Қишлоқ аҳолисининг ўзи озиқ-овқат маҳсулотларини давлат секторидан йил сайин кўпроқ сотиб олаётганлиги ҳам шунга олиб бормоқда. Ниҳоят, қишлоқ хўжалигининг, бутун аграр-саноат комплексининг етарли равишда тез ўсмаётганлиги ҳам бунга таъсир қилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси мана шу омилларнинг ҳаммасини эътиборга олиб, 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган махсус озиқ-овқат программасини ишлаб чиқиш зарур деб топди. Бу программани тайёрлаш ва амалга ошириш — бизнинг планлаштириш системамизда, социалистик экономикани бошқаришда принципиал янги қадамдир. Программа озиқ-овқат проблемасини ҳал этишга аниқ мақсадни кўзлаб, комплекс ёндашишни ўзида мужассамлаштирган.

(Давоми иккинчи бетда).

СССРнинг 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ОЗИҚ-ОВҚАТ ПРОГРАММАСИ ВА УНИ АМАЛГА ОШИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Боши биринчи бетда).

Бундай ёндашишнинг энг муҳим хусусияти қишлоқ хўжалигининг ўз ишини ҳам, шунингдек унга хизмат қилувчи саноат тармоқларининг, транспорт, савдо-сотиқнинг ишини ҳам бир-бири билан боғлашдан, бирлаштиришдан, уларнинг бутун фаолиятини битта пировард мақсадга — юқори сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришга ва уларни истеъмолчига етказишга бўйсундиришдан иборат.

Бир қанча сабабларга кўра аграр саноат комплексининг тармоқлари ривожида муайян номутаносиблик вужудга келганлиги буни айниқса актуал вазифа қилиб қўйди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотини тайёрлаш ва асраш, ташиш, қайта ишлаш ва сотиш соҳасида камчиликлар тўпланиб қолди. Демак, озиқ-овқат проблемасини ҳал этишни олға силжитиш учун қишлоқ хўжалик маҳсулоти истеъмолчига етиб борадиган бутун занжирнинг ҳамма халқаларига эътиборни кучайтириш зарур.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси программага асос қилиб олиш зарур деб ҳисоблаган жуда муҳим талаб — қишлоқ хўжалигининг ҳам, шунингдек у билан боғлиқ бўлган саноат тармоқларининг ҳам иш самарадорлигини янада оширишдан, ўсишнинг асосан интенсив омилларига қатъият билан ўтишдан иборат бўлди. КПССнинг сўнгги съездлари партиянинг иқтисодий сиёсатига айни мана шундай ёндашишни асос қилиб олди. Бу — озиқ-овқат проблемасини ҳам ҳал этишнинг энг таъсирчан ва амалда имкони бўлган бирдан-бир йўлидир.

Биз шу йўлдан комил ишонч билан олға боряпмиз. Аммо ҳали қилинадиган ишлар кўп. Айрим хўжаликларда энг асосий табиий бойлик — ердан самарали фойдаланилмаётганлиги маълумку, ахир. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини комплекс механизациялаш даражаси ҳали етарли эмаслиги, қишлоқ хўжалик техникаси ёмон ишлатилаётганлиги ва унинг кўпгина турлари сифати пастлиги оқибатида колхоз ва совхозлар кўпгина маҳсулотни беролмаяптилар. Минерал ўғит ва гербицидлар етишмаяпти, айрим жойларда улар яхши асралмаяпти ва самарали ишлатилмаяпти. Харид нархлари зарур ишлаб чиқариш чиқимларига мувофиқ келмаяпти. Мана шуларнинг ҳаммаси қишлоқ хўжалик маҳсулотини кўпайтириш суръатлари секинлашувига олиб келди.

Шундай қилиб, ўртоқлар, айтилган гаплардан келиб чиқадики, мамлакат тараққиётининг ҳозирги босқичи қишлоқ хўжалиги олдига, экономикамизнинг бутун аграр-саноат сектори олдига янги вазифалар — катта, мураккаб, масъулиятли вазифалар қўймоқда. Вужудга келган қийинчиликлар ва номутаносибликларни тугатиш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг самарадорлигини ошириш, мамлакатнинг озиқ-овқат маҳсулотларига ўсиб бораётган эҳтиёжларини қондириш юзасидан катта миқёсдаги таъсирчан тадбирлар зарур. Шу тадбирлар ишлаб чиқилди, энди уларни КПСС Марказий Комитетининг ушбу Пленумида муҳокама қилиш лозим.

КПСС Марказий Комитети ҳукуматга озиқ-овқат проблемасини комплекс ҳал этиш тўғрисида йўл-йўриқ берар экан, боя айтиб ўтганимдек, аҳолини ҳамма турдаги озиқ-овқат билан муттасил таъминлаш, юқори сифатли маҳсулотлар истеъмол қилишни анча ошириш, овқатланиш структурасини тубдан яхшилаш вазифасини ўртага қўйди. СССР Министрлар Совети тақдим этган озиқ-овқат программасининг лойиҳаси шу вазифага мувофиқ келади. Одамларга, совет кишисига конкрет ғамхўрлик деб мана шуни айтадилар. (Қарсаклар).

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг планлаштирилаётган динамикаси тўғрисидаги маълумотлар программада келтирилган. Фақат баъзи рақамларни эслатиб ўтаман. Чунончи, ўн иккинчи беш йилликда дон етиштиришни йилига ўрта ҳисобда 250—255 миллион тоннага, гўшт етиштиришни 20 — 20,5 миллион тоннага, сут етиштиришни 104—106 миллион тоннага, сабзавот етиштиришни 37—39 миллион тоннага, мева ва резавор етиштиришни 14 — 15 миллион тоннага етказиш мўлжалланмоқда.

Ўн биринчи беш йилликдаёқ аҳолининг ғаллага ва жуда хилма-хил нон маҳсулотларига, картошка ва қанд-шакарга бўлган эҳтиёжини қондириш билан бирга ёрма, кондитер маҳсулотлар, маргарин, тухум ва балиққа бўлган эҳтиёжини таъминлаш, шунингдек гўшт, сут, ўсимлик ёғи ва мева-сабзавот маҳсулоти билан таъминлашни яхшилаш планлаштирилмоқда. Ўн иккинчи беш йилликда эса гўшт, ўсимлик ёғи, асосий турдаги сабзавот ва мева истеъмол қилишни оширишга асосий эътибор берилади.

АСОСИЙ ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИНИНГ ИСТЕЪМОЛ ҚИЛИНИШИ

(бир йилда аҳоли жон бошига — килограмм)

	1980 йил	1990 йил
Гўшт ва гўшт маҳсулотлари	58	70
Балиқ ва балиқ маҳсулотлари	17,6	19,0
Сут ва сут маҳсулотлари	314	330—340
Тухум (дона)	239	260—266
Қанд-шакар	44,4	45,5
Ўсимлик ёғи	8,8	13,2
Сабзавот ва полиз маҳсулотлари	97	126—135
Мева ва резавор	38	66—70

Программада кўрсатилган истеъмол қилиш даражаси мамлакат бўйича ўртача кўрсаткич бўлиши назарда тутилади, албатта. Конкрет районларда бу кўрсаткич миллий анъаналарни, иқлим шароитларини ва бошқа хусусиятларни эътиборга олиб белгиланади.

Ўртага қўйилган мақсадларга эришиш учун программа бутун аграр-саноат комплексини ўзаро боғлаб, янада мувозанатли равишда ривожлантиришни кўзда тута- [illegible]

[illegible] эга бўлишга интилишнинг сабаби мутлақо равшан.

Аммо ҳосилдорликни ошириш бугунги, айниқса эртанги бош вазифадир. Бу нарса селекция ва уруғчиликни биринчи ўринга чиқариб қўйишни билдиради. Бу нарса ҳамма турдаги ўғитдан самарали фойдаланишни тақозо этади. Бу нарса илмий асосланган, яхшилаб пухта ўйланган, ҳар бир зона ва областнинг, ҳар бир район, ҳар бир хўжаликнинг табиий-иқтисодий шароитларини тўла- [illegible]

[illegible] рини қисқа муддат ичида энг кўп ўстириш имконини берадиган объектлари ўз вақтида ишга туширилишига жуда катта эътибор берилиши лозим. Бу ишда ҳозирча тартиб йўқ. Қишлоқ хўжалик машинасозлиги ва химия саноати корхоналарини, чорвачилик комплексларини, минерал ўғитлар сақланадиган механизациялаштирилган омборларни, силос иншоотларини, теплица комбинатларини, мева омборларини, омихта ем корхоналарини, шунингдек озиқ-овқат саноати ва савдо объектларини ишга тушириш планлари қониқарсиз бажарилмоқда. Партия, совет ва хўжалик органлари, касаба союзлари ва комсомол аграр-саноат комплекси қурилишларига муносабатни қатъиян ўзгартиришлари керак. Бу қурилишларни мамлакатнинг зарбдор қурилишлари деб билиш лозим. (Қарсаклар).

Қишлоқни социал жиҳатдан қайта қуриш тадбирлари озиқ-овқат программасининг таркибий қисмидир. Асосан чорбоғ типидаги, шахсий ёрдамчи хўжалик учун ҳовли иморатлари бўлган шинам уй-жойлар қурилиши назарда тутилмоқда. Мактаблар, мактабгача болалар муассасалари, клублар қурилиши кенгайтирилади. Қишлоқ аҳолисига медицина, савдо ва маиший хизмат кўрсатиш яхшиланади.

Биз қишлоқда уй-жой, маданий-маиший, йўл қурилиши билан нақадар куч-ғайрат кўрсатиб пухта шуғуллансак, деҳқонлар меҳнати шу қадар унумли бўлишини исботлаб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Шу сабабли 80-йилларда ушбу мақсадларга тахминан 160 миллиард сўм сарфлаш кўзда тутилмоқда. Бу — ҳатто бизнинг кўламларимизда ҳам катта рақамдир. Лекин бу катта рақамнинг ўзигина эмас. Бу — шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги социал тафовутларни тугатишга қаратилган катта сиёсатдир. Бу эса марксизм-ленинизм илмий асослаган ўзимизнинг программавий талабларимиздан бирини амалга оширишга қаратилган сиёсат деган маънони билдиради. (Давомли қарсаклар).

Программанинг ташқи иқтисодий алоқалар каби жиҳати ҳам синчиклаб ишлаб чиқилган. Кейинги йилларда айниқса ҳосил яхши бўлмаганлиги сабабли биз чет эллардан дон, гўшт ва бошқа бир қанча маҳсулотларни сотиб олишга мажбур бўлганлигимиз, КПСС Марказий Комитети Пленуми қатнашчиларига маълум. Биз келгусида ҳам, табиийки, иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқлигини ҳисобга олиб, озиқ-овқат ресурсларини тўлдириш мақсадида ташқи савдо бериши мумкин бўлган нарсалардан асло воз кечиш ниятида эмасмиз. Шу боисдан программа лойиҳаси чет мамлакатлар, биринчи навбатда социалистик мамлакатлар билан ҳамкорлик қилишни кўзда тутаётганлиги мутлақо қонуниятли бир ҳолдир.

Лойиҳа капиталистик мамлакатлардан озиқ-овқат импортини қисқартириш зарурлигига асосланади. Мамлакат манфаатлари биз ўзимизнинг етарли миқдордаги озиқ-овқат ва ем ресурсларига эга бўлишимизни талаб этади, бу эса бизни ҳар қандай тасодифлардан гарантиялаган бўлур эди. Шу билан бирга ўзларингизга маълумки, баъзи давлатларнинг раҳбарлари одатдаги коммерция операцияларини, масалан, дон сотишни мамлакатимизга тазйиқ ўтказиш воситасига, сиёсий тазйиқ қуролига айлантиришга интилмоқдалар. Биз бунга ҳеч қачон тоқат қилган эмасмиз [illegible]

[illegible] билишимиз ва қанчалик яқинлаштиришини билишимиз керак. (Қарсаклар).

Ўртоқлар! Озиқ-овқат программаси муддатига кўра ҳар хил — ҳам узоқ муддатли, ҳам ўртача муддатли, ҳам шошилинч, кечиктириб бўлмайдиган вазифаларни ўртага қўймоқда. Менинг фикримча, ҳозир айни шошилинч, кечиктириб бўлмайдиган вазифаларни юмушларимиз марказига қўйишимиз керак.

Биз ҳаммамиз озиқ-овқат программаси шу йилнинг ўзидаёқ дастлабки самараларини бериши лозим, деган якдил фикрда бўлсак керак. Бу ҳол қишлоқ хўжалигидаги, бутун аграр саноат комплексидаги жамики ишлаб чиқариш циклига нисбатан оширилган талаблар қўяди.

Ҳар бир районда, ҳар бир областда, ҳар бир республикада нобудгарчиликка қарши кураш, тайёрлов, транспорт ва савдо ташкилотларининг узлуксиз ишлаши юзасидан тадбирларнинг аниқ системаси ўйлаб кўрилиб амалга оширилиши керак. Дала билан магазин ўртасидаги алоқалар қанчалик қисқа, қанчалик жўн бўлса, иш учун, истеъмолчи учун шунчалик соз бўлади. Бу йил, жумладан, Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги учун жиддий имтиҳон йили бўлиши лозим.

Нобудгарчиликка қарши курашга тўхталиб, бу курашни истеъмол соҳасида ҳам олиб бориш кераклигини таъкидлаб ўтмоқчиман. Айбни яширишнинг ҳожати йўқ, умумий овқатланиш соҳасидаги, санаторийлар ва дам олиш уйларидаги чиқитлар ҳаддан ташқари катта. Маълумки, шу муассасаларнинг ҳаммаси озиқ-овқат маҳсулотлари билан биринчи навбатда таъминлаб турилади. Шундай қилиниши ҳам керак. Лекин овқатларнинг сифатсиз тайёрланиши, қадоқланган масаллиқларнинг йўқлиги сабабли, кўпинча эса ходимларнинг виждонсизлиги сабабли қимматли озиқ-овқат маҳсулотларининг кўп миқдори чиқитга кетмоқда ёки белгиланган жойга етиб бормаяпти. Маҳсулотларни эҳтиёт қилиш, уларни тежаш юксак истеъмол маданияти нишонасидир.

Шахсий ёрдамчи хўжаликлар ва боғдорчилик-томорқачилик кооперативлари — озиқ-овқат программасида ҳам муносиб равишда эътибор берилаётган катта масаладир. Маълумки, гўшт, сут, парранда гўшти, айниқса картошка, сабзавот ва мева етиштиришда шахсий ёрдамчи хўжаликлар билан боғдорчилик, томорқачилик кооперативларининг улуши анча салмоқлидир. Ана шу хўжаликларга давлат, маҳаллий Советлар, колхозлар ва совхозлар берадиган ёрдамни янада кўпайтириш (бундай ёрдамни эса албатта ва мунтазам равишда бериб туриш керак) тез ва сезиларли самара келтириши мумкин. Бунда Центросоюз ҳам кўп иш қилиши керак. Таъбир жоиз бўлса, у шахсий хўжаликларга эътибор бериши, уларнинг нормал ишлашига кўмаклашиши лозим.

Корхоналар ёрдамчи хўжаликларининг имкониятларидан ҳам тўлиқроқ фойдаланиш мумкин бўлур эди. Шундай хўжаликларни юритишга қодир бўлган ҳар бир саноат корхонаси, ҳар бир ташкилот одатда ёрдамчи хўжаликка эга бўлиши керак. Шу мақсадда саноат корхоналари ва ташкилотларга зарур қишлоқ хўжалик экин майдонларини ажратиб бериш лозим. Кўпгина корхоналардаги мавжуд сув ҳавзаларидан балиқ етиштириш учун фойдаланиш ҳам яхши самара бериши мумкин.

Бундай масалаларни шошилинч равишда, дадил ва ташаббускорлик билан ҳал этиш керак. Бу эса дарҳол сезиларли натижалар бериши мумкин.

Қишлоқ меҳнаткашлари, аграр-саноат комплексининг барча ходимлари озиқ-овқат программаси амалга ошириладиган биринчи йилни зарбдор меҳнат билан нишонлайдилар, деб ишонч билдиришга ижозат бергайсиз. (Қарсаклар).

Ўртоқлар! Биз озиқ-овқат программаси билан бир вақтда аграр-саноат комплексини бошқаришни яхшилашга, иқтисодий механизмни такомиллаштиришга қаратилган тадбирлар системасини муҳокама этиб қабул қилишимиз керак. Мазкур масалалар ўртасида алоқа борлиги шубҳасиздир.

Озиқ-овқат проблемасининг ҳал этилиши қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқарувчи кучларининг янада ривожлантирилишини, қайта ишлаш саноати қувватларининг оширилишини назарда тутади. Лекин бу ишнинг бир томони холос. Иккинчи, муҳим томони эса ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштиришдан иборатдир. Бошқариш ва планлаштириш методлари, рағбатлантириш усуллари, хўжалик юритиш механизми юқори унумли меҳнат учун шарт-шароитларни вужудга келтириши лозим. Биздаги мавжуд қарорлар айни ана шу принципиал йўл-йўриқлардан келиб чиқади. Хўш, қисқача қилиб айтганда, уларнинг моҳияти нимада?

Биринчи марта аграр-саноат комплекси планлаштириш ва бошқаришнинг мустақил объекти сифатида ажратилмоқда. Бу ҳол территориал, соҳа ва программавий-тармоқ планлаштиришини яхшироқ, самаралироқ қўшиб олиб бориш имконини беради. Такрор айтаманки, пировард натижа — мамлакатни озиқ-овқат билан узлуксиз таъминлаш программавий тармоқ планлаштиришнинг асоси қилиб олинади. Қишлоқ хўжалигини ва марказда ҳам, жойларда ҳам у билан боғлиқ тармоқларни бошқаришнинг яхлит қилиб бирлаштирилган системаси айни шу натижага, шу мақсадга бўйсундирилади.

Районларда, ўлкалар, областларда ва автоном республикаларда аграр-саноат бирлашмалари, иттифоқдош республикаларда ва марказда эса аграр саноат комиссиялари тузилмоқда. Ортиқча бўғинлардан халос бўлиш, бошқарувнинг жуда оператив ва самарали бўлишини таъминлаш учун айни вақтда аппарат ихчамлаштирилиб, арзонлаштирилади.

Район бўғинига алоҳида аҳамият берилмоқда. Колхоз ва совхозларнинг манфаатларини ҳисобга олиб ишлаб чиқаришга тўла даражада таъсир ўтказишга қодир бўлган ҳақиқатан ҳам тўла ҳуқуқли ва демократик бошқарув органи район бўғинида тузилади. Россия Федерацияси, Украина, Грузия, Латвия, Эстониянинг бир қанча районларида аграр-саноат бирлашмалари орттирган тажриба тўғри, истиқболли тадбир эканлигини кўрсатмоқда. Шу билан бирга республика, ўлка, область партия ва совет органларининг масъулияти — Умумиттифоқ озиқ-овқат фондининг шаклланиши учун ҳам, ўз регионларида озиқ-овқат масалаларининг аҳволи учун ҳам масъулияти ошади.

Сўнгги бўғин — аграр-саноат комиссияларининг роли ва аҳамиятини ҳам таъкидлаб ўтмоқчиман. Бу комиссияларга катта ҳуқуқлар бериб қўйилади. Улар зиммасига аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш учун жавобгарлик, аграр-саноат комплексига кирувчи барча министрликлар ва идораларнинг ишини мувофиқлаштириш вазифаси юкланади.

Шу нарса яхши маълумки, ишлаб чиқариш шароитларининг ва иш олиб борилаётган табиий иқлим шароитларининг ниҳоятда хилма-хиллиги мамлакатимиз қишлоқ хўжалигининг ўзига хос хусусиятидир. Бунда бир қолипдаги ишларга ҳаммани бир андозага солишга ўрин йўқ. Бунда ишнинг кўзини билиш, қарорларни қабул қилишда мустақиллик, омилкорлик айниқса зарурдир. КПСС Марказий Комитети колхоз ва совхозларни бутун чоралар билан мустаҳкамлаш, уларнинг ташкилий-хўжалик мустақиллигини ошириш зарурлигига асосланганлиги ва ҳамон асосланаётганлигининг боиси ҳам мана шундадир.

Қишлоқдаги кадрларимиз беқиёс даражада ўсди, улар катта ва мураккаб вазифаларни ҳал этишни уддалай оладилар. Раҳбарларга ишонч уларнинг фаолиятига талабчанлик ва манфаатдорлик билан ёндашув, ташаббусни рағбатлантириш ва шу билан бирга топширилган иш учун шахсий масъулиятни ошириш — булар ушбу масалада партия сиёсатининг моҳиятидир. (Қарсаклар).

Тўла ҳуқуқ билан бутун қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг пойдевори деб аташ мумкин бўлган колхоз ва совхозларга нисбатан буйруқбозлик қилишдан ва майда-чуйда ишларга аралашишдан қатъий халос бўлиш зарур. Улардан давлат планида кўзда тутилмаган бирон-бир топшириқларнинг бажарилишини, белгиланган давлат ҳисоботидан ташқари ахборотни талаб қилишни ким бўлишидан қатъи назар тақиқлаб қўйиш керак. Ҳамма босқичларда шу қоидага қатъий амал қилиш ва бунда ҳеч қандай истиснога йўл қўймаслик лозим. Ўртоқлар, бу иш нақадар муҳим ва қанчалик зарур эканлигига биз ҳаммамиз якдил фикрдамиз деган умиддаман. (Қарсаклар).

Юзаки бўлмай, балки чинакам хўжалик ҳисоби учун барқарор иқтисодий шарт-шароитларсиз қишлоқ хўжалигининг самарадорлигини юксалтириш мумкин эмас. Афсуски, ҳозир шундай шароитлар ҳамма жойда ҳам мавжуд деб айтиб бўлмайди. Колхоз ва совхозларнинг кўпчилиги зарар кўрмоқда. Гўшт, сут ва чорвачилик маҳсулотларининг бошқа турлари уларнинг зиёнига реализация қилинмоқда. Бундай вазиятнинг сабаблари ҳар хил. Лекин оқибати битта — нарх, фойда, кредит иқтисодий воситалар ролини йўқотади, ишлаб чиқариш ўсишини рағбатлантирмайди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси қишлоқдаги иқтисодий аҳволни яхшилаш, соғломлаштириш учун бир қанча тадбирларни амалга ошириш зарур деб ҳисоблайди. Бу тадбирлар ўз кўламлари, истисносиз барча колхоз ва совхозларга ўтказадиган таъсирининг чуқурлиги жиҳатидан жами бир бўлиб ғоят катта хўжалик сиёсий тадбиридан иборатдир.

1983 йил 1 январдан бошлаб қорамоллар, чўчқалар, қўйларнинг, сут, дон, қанд лавлаги, картошка, сабзавот ва бошқа баъзи маҳсулотларнинг харид нархлари оширилади. Ёмон шароитларда, зарар кўраётган, паст рентабелли хўжаликларда етиштириладиган маҳсулот нархларига ҳам устама нархлар жорий этилади. Давлатнинг шу мақсадларга сарфлайдиган маблағи йилига 16 миллиард сўмни ташкил этади.

Кам рентабелли ва зиён кўраётган колхозларда уй-жой қурилишига, мактабгача болалар муассасалари, пионер лагерлари, клублар, бошқа маданий-маиший объектлар, йўллар қуриш ва уларга қилинадиган харажатлар учун давлат ёрдамини ошириш — бошқа бир муҳим тадбирдир. Ҳар йили шу мақсадларга 3,3 миллиард сўм маблағ ажратиш кўзда тутилмоқда. Бу — салмоқли ёрдам бўлиб, ундан энг кўп самара билан фойдаланиш лозим.

Ва ниҳоят, колхозларнинг молиявий аҳволини яхшилаш учун банк ссудалари бўйича, 9,7 миллиард сўм миқдордаги қарзни уларнинг ҳисобидан чиқариб ташлашга ва 11 миллиард сўмдан кўпроқ миқдордаги қарзни тўлаш муддатларини анча кейинга суришга қарор қилинди. Бу — колхозларнинг бўшаган маблағларини ишлаб чиқаришни янада кенгайтиришга сарфлаш имконини беради.

Совхозларда ва колхозларда меҳнатга ҳақ тўлаш яхшиланади. Бу соҳадаги энг муҳим иш шундан иборатки, ҳар бир меҳнаткаш ўзи нима иш қилганлиги билан қанча ҳақ олганлиги ўртасидаги бевосита, оддий ва тушунарли алоқани кўриб, сезиб турадиган бўлсин.

Шу беш йилликдаёқ аграр саноат комплекси тармоқларида бригада ва коллектив пудрати, устама мукофот системаси кенг жорий этилиши кўзда тутилмоқда. Қишлоқ хўжалиги ходимларининг меҳнатига ҳақ тўлашда, саноатда бўлганидек, табиий иқлим шароитлари кўпроқ даражада эътиборга олинадиган бўлсин. Сибирь, Узоқ Шарқ, Қозоғистоннинг кўпгина районларида район коэффициентлари жорий этилади. Совхозлардаги ва бошқа давлат корхоналаридаги чорвачилик ходимларига узлуксиз иш стажи учун қўшимча ҳақ тўлаш шартлари жорий этилади; уларга ҳам ҳар йили ҳақ тўланадиган қўшимча отпуска бериладиган бўлади.

Совхозларнинг раҳбар ходимлари, мутахассислари ва хизматчиларининг мансаб окладлари ўрта ҳисобда 30 процент оширилади. Бошқарув органларидан колхоз ва совхозларга ўтган мутахассислар учун уч йил мобайнида (паст рентабелли ва зарар кўрувчи хўжаликларга ўтилган тақдирда эса—беш йил мобайнида) улар аввалги иш жойида олиб турган ўртача ойлик иш ҳақи сақланиб қолади; уларга уч ойликдан беш ойликкача оклад миқдорида бир йўла нафақа ҳам тўланади. Ёш мутахассислар учун қўшимча имтиёзлар ҳам белгиланди.

КПСС Марказий Комитетига келаётган кўпгина хатларда натура билан ҳақ тўлашнинг аҳамиятига кейинги йилларда мутлақо эътибор берилмаётганлиги таъкидланмоқда. Бу ҳол колхозчиларнинг ва совхоз ишчиларининг манфаатларига салбий таъсир қилмоқда, шахсий ёрдамчи хўжаликни ривожлантириш учун базани заифлаштирмоқда, колхоз бозорининг имкониятларини торайтирмоқда.

Шу сабабли натура билан ҳақ тўлаш практикасини кенгайтириш кўзда тутилмоқда. Чунончи, дон экинлари етиштириш билан машғул бўлган бригада ва звеноларнинг ишчилари пландан ташқари етиштирилган доннинг 15 процентгача бўлган қисмини бепул оладиган бўладилар. Барча доимий ходимларга, шунингдек ҳосил ўримига жалб этилган гражданларга иш ҳақи ҳисобига дон бериш таклиф этилади. Картошка, сабзавот, мева, резавор, узум, полиз маҳсулотлари ва хашаки экинлар етиштиришда ҳамда уларнинг ҳосилини йиғиштириб олишда қатнашган совхоз ходимларига, шунингдек, бошқа гражданларга план доирасида олинган маҳсулотнинг 15 процентигача бўлган қисмини, пландан ташқари етиштирилган маҳсулотни эса хўжаликлар ихтиёрига қараб беришга рухсат этилди. Колхозларга ҳам шу тартибни қўллаш тавсия этилди.

Умуман, ўртоқлар, колхозчиларнинг активлигини рағбатлантириш, ишлаб чиқаришни бошқаришнинг демократик принципларига риоя этилиши устидан контролликни кучайтириш зарур. Бир қанча колхозларда колхозни идора қилишнинг олий органи экани маълум бўлган умумий йиғилишлар мунтазам ўтказилмаётганлиги сир эмас. Бу нарса колхознинг ички турмуши масалаларини ҳал этишда колхозчиларнинг ролини пасайтиради. Колхозларнинг уставларида кўзда тутилган демократик тартиб-қоидаларни четлаб ўтиш, чеклаб қўйиш ярамайди. Турмуш, тажриба колхоз ички демократиясининг ролини кўтаришни талаб қилади. Бундай қилиш фақат фойда келтиради. (Қарсаклар).

Худди шунингдек совхозларнинг ишчи ва хизматчилари бошқарувда иштирок этишининг демократик системасини такомиллаштириш фақат фойдали бўлади. Бу соҳада катта резервлар бор. Бу резервлардан фойдаланиш ишлаб чиқаришни юксалтириш учун янги имкониятлар очади.

Колхоз ва совхоз билан уларга хизмат қилувчи ташкилотлар — «Сельхозтехника», қурувчилар, мелиораторлар, тайёрловчилар ўртасидаги муносабатларга жиддий ўзгартишлар киритилади. Бу ташкилотларнинг ишига баҳо беришга, уларнинг раҳбарлари ва мутахассисларини мукофотлашга хизмат турларининг бажарилиши билан бир қаторда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг натижалари, маҳсулот чиқиши ҳам асос қилиб олинади. Дон, гўшт, сут етиштириш ошдими, озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб бериш кўпайдими — мукофот ва юқори ҳақ олавер. Башарти, шу кўрсаткичлар пасайгудек бўлса, колхоз ва совхозларга хизмат қилувчи ташкилотларнинг раҳбарлари ва мутахассислари мукофотдан маҳрум этилади. Бу эса адолатли бўлади. Тайёрлов ташкилотларининг фаолиятига келганда бу фаолият қишлоқ хўжалик маҳсулоти тайёрлаш давлат планларининг бажарилишига бевосита боғлиқ тарзда баҳоланади.

Яна бир муҳим гап. Етиштирилган маҳсулотдан тўла-тўкис фойдаланиш, уни тўла-тўкис сақлаб қолиш ва қайта ишлаш учун ўн иккинчи беш йилликда чорва мол, парранда, сут, картошка, сабзавот, мева ва резаворни бевосита колхоз ва совхозларда қабул қилишга ўтишни тугаллаш белгиланди. Бу маҳсулот тайёрлов ташкилотларининг транспорти билан ташиб кетиладиган бўлади.

Мен айтиб ўтган тадбирларни—колхоз ва совхоз экономикасини мустаҳкамлаш, кадрларнинг мустаҳкам ўрнашиб қолиши, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини рағбатлантириш тадбирларини амалга оширишга 1983 йилда қўшимча равишда 30 миллиард сўмдан кўпроқ пул сарфланади. Эндиги вазифа шу маблағнинг тез вақт ичида маҳсулот етиштиришнинг салмоқли равишда кўпайишига хизмат қилишига эришишдан иборат. Бу вазифа эса албатта ҳал этилиши керак. (Қарсаклар).

Ўртоқлар! Озиқ-овқат программасини бажариш миллион-миллион совет кишиларининг зўр ғайрат билан меҳнат қилишини талаб этади. Кадрларимизнинг билимлари ва ташкилотчилик санъати, партиянинг омма ўртасидаги ишларда тўплаган бутун бой тажрибаси — шуларнинг ҳаммаси ишга солиниши лозим.

Партия составининг учдан бир қисми — 6 миллион коммунист қишлоқда ишламоқда. Шундан 2 миллион 800 минг партия аъзоси ва аъзоликка кандидати, 4 миллион комсомол бевосита қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида меҳнат қилмоқда.

Айни шу кишилар, аввало улар фидокорона меҳнат қилиш, ташаббускорлик, ирода ва қатъият намунасини кўрсатишлари керак.

Шу муносабат билан колхоз ва совхозларнинг бошланғич партия ташкилотлари тўғрисида алоҳида гапириб ўтмоқчиман. Коллективлардаги маънавий психологик иқлим, уюшқоқлик ва интизом даражаси, меҳнатнинг самараси ва бинобарин, пировард натижалар ҳам уларнинг фаолиятига ҳал қилувчи даражада боғлиқ бўлади. Партия ташкилотлари ўз куч-ғайратларини энг асосий масалага сарфлашлари муҳимдир. Энг муҳими эса — одамлар билан ишлашдир.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг раҳбарларига ҳам кўп нарса боғлиқ. Ишбилармон, жонкуяр, одамлар билан ишлашга моҳир киши бошчилик қилаётган участкадан кўнгил тўқ бўлавериши мумкин. Бундай раҳбарларни — ўз ўрнини топган киши дейдилар. Қобилиятли, истиқболли ходимларни ўз вақтида пайқаб, юқори кўтариш, уларга раҳбарлик, хўжалик юритиш ва тарбия илмини ўрганишда ёрдам бериш — район ва область партия комитетларининг бевосита бурчидир.

Одатда, раҳбарлик барқарор бўлган тақдирда коллективларнинг ишида юксак натижаларга эришилиши яхши маълум. Илғор хўжаликларнинг намунаси худди шуни кўрсатиб турибди. Афсуски, бу тажриба ҳамма ерда ҳам лозим даражада эътиборга олинаётгани йўқ. Бир қанча областларда колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари асоссиз равишда тез-тез ўзгартирилмоқда. Кадрларга нисбатан мана шундай нотўғри сиёсат тутилар экан, колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришини замонавий талаблар даражасига кўтариш қийин.

Ўртоқлар, ҳамиша бўлганидек асосий оғирлик район партия комитетларининг зиммасига тушади. Улар омма орасидаги ташкилотчилик ва ғоявий-тарбиявий ишнинг катта тажрибасини орттирганлар. Ҳозир бу иш савиясини янада баланд кўтариш лозим. Районда ҳал этилаётган вазифаларнинг мураккаблиги ва хилма-хиллигини эътиборга олиб, қишлоқ район партия комитетларини мустаҳкамлаш юзасидан бир қанча тадбирларни амалга оширишга ва жумладан, райкомларда қишлоқ хўжалик бўлимларини тузишга қарор берилди.

Партиянинг мамлакатда озиқ-овқат ишини яхшилаш юзасидан таклиф этаётган программасини совет халқи якдиллик билан қўллаб-қувватлашига, бунга жавобан социалистик мусобақа янада кенг қулоч ёзишига ҳаммамизнинг ишончимиз комил. Мусобақа бутун аграр-саноат комплексини ўз ичига олишига, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг сифати ва самарадорлиги учун, юксак пировард натижалар учун курашни рағбатлантиришга кўмаклашиш — касаба союзларининг бевосита бурчидир.

Ўртоқлар! Бунёдкорлик режаларининг рўёбга чиқиши учун тинчликни сақлаб қолишимиз керак. Шу сабабли биз мамлакатнинг мудофаа қобилиятини лозим даражада сақлаймиз, халқаро кескинликни юмшатиш — ҳам сиёсий, ҳам ҳарбий соҳадаги кескинликни юмшатиш учун курашни қунт ва собитқадамлик билан давом эттираверамиз». (Давомли қарсаклар).

Аммо биз шуни ҳам яхши биламизки, планларимизнинг муваффақиятли бажарилиши — тинчлик ишини мустаҳкамлашнинг муҳим шартидир. Совет кишиларининг меҳнати — Ватанимиз қудрати ва равнақини мустаҳкамлашнинг энг ишончли асосидир.

Биз кўриб чиқаётган озиқ-овқат программаси — қишлоқ хўжалигини ва у билан боғлиқ бўлган тармоқларни юксалтиришда туб бурилишгина эмас, у ўзининг характери, миқёси жиҳатидан бутун халқ хўжалигининг тараққиётини таъминлаши лозим.

Ўртоқлар, Пленумимизнинг қарорлари мамлакат турмушига, унинг экономикасига ўтказадиган таъсири ўз вақтида КПСС Марказий Комитетининг партия билан халқ ҳақли равишда тарихий Пленум деб атаган 1965 йил март Пленуми қарорлари ўтказган таъсирдан кам бўлмаслигига ишонч билдира оламиз, деб ўйлайман. (Давомли қарсаклар).

Биз коммунистлар келажакка йўл очиб боряпмиз, ҳеч ким юриб ўтмаган сўқмоқлардан олға бормоқдамиз. Чинакам революцион кўлам билан бориб, янгидан-янги марраларни забт этяпмиз, янгидан-янги чўққиларга кўтариляпмиз.

Бугунги Пленум ўртага қўядиган вазифалар — мана шу марраларнинг биридир. Булар — мураккаб ва масъулиятли вазифалар эканини ҳаммамиз тушуниб турибмиз. Коммунизм қурилишидаги бу марра муваффақиятли равишда эгалланишига шак-шубҳа йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас! (Давомли қарсаклар).

Африка озодлиги куни муносабати билан Африка давлатлари ва халқларига табрикнома

Африка озодлиги куни муносабати билан СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети номидан, совет халқлари номидан ва шахсан ўз номимдан Африка давлатларига ва халқларига самимий кутловлар йўллайман.

Озодлик куни — Африка халқлари учун катта байрамдир.

Бу шонли санани озодлик, мустақиллик ва тинчлик идеалларини қадрлайдиган кишиларнинг ҳаммаси Африка мамлакатлари ва халқлари билан биргаликда кенг нишонламоқдалар. Африкаликларнинг мустамлакачилик ҳукмронлигини тугатиш учун, ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи учун курашдаги қаҳрамонона куч-ғайратлари ва берган қурбонлари зое кетмади. Уларнинг муддаолари ва орзу-умидлари мустақил ва тинчликсевар Африка барпо этишда мужассам ифодасини топмоқда. [illegible] қўшмоқдалар.

Ҳозир планетамиз уфқлари узра уруш хавфи булутлари қуюқлашмоқда. Биронта қитъада ҳам, шу жумладан Африка қитъасида ҳам халқлар ўзларини бехатар ҳис эта олмайдилар. Африка мамлакатларига ҳарбий базалар тўрини ташлашга уринаётганликлари, «тез ҳаракат қилувчи» кучларни йўллаётганликлари, уларга қарши дўқ-пўписа, тазйиқ ва иғвогарликларнинг жамики воситаларини ишга солаётганликлари сир эмас. [illegible] ва мустамлакачиликка қарши биргаликдаги курашининг ўзини оқлаган механизми — Африка бирлиги ташкилотининг ўзи ҳам нишонга олинмоқда.

Империалистлар Жанубий Африка режимининг қўли билан Африка жанубидаги суверен давлатларга қарши қуролли ҳуружлар ва кўпорувчилик ҳаракатларини амалга ошир- [illegible]

Империалистлар БМТнинг Намибияга мустақиллик бериш тўғрисидаги қарорларини [illegible] шунга ишончим комилки, Африка халқлари ўзларини мустақиллик, иқтисодий ва социал тараққиёт йўлидан чиқаришга, қўшилмаслик ҳаракатига, Бирлашган Миллатлар Ташкилотида ва умуман жаҳон сиёсатида Африка қитъасининг актив ролини заифлаштиришга уринаётган кимсаларга қатъий зарба бера оладиган кучга эгадирлар.

Африканинг [illegible] латларининг ўз табиий бойликларини бемалол ва ўз хоҳишларича тасарруф этиш, иқтисодий мустақилликка, халқаро иқтисодий муносабатларда чинакам тенг ҳуқуқлиликка эришиш йўлидаги интилишида уларнинг томонидамиз. Бу бизнинг принципиал йўлимиздир.

Совет Иттифоқи [illegible] сонининг яшашдан иборат энг азиз ва дахлсиз ҳуқуқи қарор топиши мумкин.

Биз Африка мамлакатларининг халқлар ўртасида тинчлик ва ҳамкорлик фойдасини кўзлаб, Африка бирлиги ташкилоти доирасида, Бирлашган Миллатлар Ташкилотида ва бошқа халқаро анжуманларда қўяётган қадамларини табрик- [illegible] ирқчилик ва апартеид сарқитларидан озод қилиш ишида бундан буён ҳам муваффақиятларга эришувларини, шунингдек миллий қурилишда, ялпи тинчлик ва халқаро хавфсизлик учун курашда янги-янги ютуқларни қўлга киритишларини астойдил тилайман.

Л. БРЕЖНЕВ.

«ПРОГРЕСС-13» ПАРВОЗДА

ТАСС АХБОРОТИ

«Салют-7» орбитал илмий станциясининг ишлашини таъминлаш программасига мувофиқ, 1982 йил 23 май куни Москва вақти билан соат 9 дан 57 минут ўтганда Совет Иттифоқида «Прогресс-13» автомат юк кемаси учирилди.

Транспорт кемасини учиришдан мақсад сарфланадиган материаллар ва ҳар хил юкларни орбитал станцияга етказиб беришдан иборатдир.

«Прогресс-13» кемаси параметрлари қуйидагича орбитага чиқарилди:

— Ер юзидан максимал олислиги — 278 километр;

— Ер юзидан минимал олислиги — 191 километр;

— айланиш даври — 88,9 минут;

— оғиши — 51,6 градус.

ИНДУСТРИАЛ ТЕХНОЛОГИЯГА КЕНГ ЙЎЛ

24 май куни Тошкентда «Ғўзага ишлов беришнинг индустриал технологияси — пахта ҳосилдорлиги ва сифатини оширишнинг асоси» мавзуида республика илмий ишлаб чиқариш конференцияси бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Е. А. Айтмуротов кириш сўзи билан конференцияни очди.

Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги министри А. А. Уркинбоев, СоюзНИХИ директори, ВАСХНИЛ академиги А. И. Имомалиев, Тошкент область қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи А. Р. Раҳмонов доклад қилдилар.

Конференция қатнашчилари КПСС XXVI съезди қарорларини, КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг кўрсатмаларини муваффақиятли амалга ошириш билан боғлиқ вазифаларга алоҳида эътибор бердилар. Техника ва ишчи кучидан, фан ва илғор тажриба ютуқларидан самарали фойдаланишга асосланган «оқ олтин» етиштиришнинг индустриал технологияси кейинги йилларда республикада кенг оммалашаётганлиги таъкидлаб ўтилди. Бу технология ҳосилнинг тез етилишига, уни ёғин-сочинга қадар териб олишга, пахтанинг юксак сифатли бўлишини таъминлашга, унинг таннархини пасайтиришга имкон беради.

Тошкент области пахтакорлари республикада индустриал технологияни жорий этиш ташаббусини илгари сурдилар. Уларнинг тажрибаси барча пахтакор хўжаликлар учун катта аҳамиятга эгадир.

Сўзга чиққанлар шуни таъкидладиларки, пахта етиштиришнинг индустриал технологияси бир қанча агротехника ва ташкилий тадбирлар комплексидан иборатдир. Шу туфайли суғориладиган ерларнинг юксак унумдорлигига эришишга имкон берувчи алмашлаб экишни ўзлаштиришни туғаллаш билан боғлиқ проблемалар катта аҳамият касб этмоқда. Яна бир муҳим вазифа — минерал ўғитни қўллаш, шунингдек экиннинг касалланишига ва заракунандаларга қарши кураш воситалари самарадорлигини оширишдан иборатдир. Ҳар бир килограммига азот солиш ҳисобига 20—28 килограммдан пахта олаётган илғор хўжаликлар тажрибаси намуна қилиб кўрсатилди.

Селекция-уруғчилик ишларини яхши ташкил этмасдан туриб, дейишди нотиқлар, индустриал технологияни жорий қилиб бўлмайди, бу технология шундай тартибда ташкил қилиниши керакки, ҳар тўрт-беш йилда уруғ навларини алмаштириб туриладиган бўлсин.

Конференция қатнашчилари қабул қилган тавсиялар республикада пахта етиштиришнинг индустриал технологиясини жорий этишни жадаллаштиришга имкон беради. **(ЎзТАГ).**

ТАСС баёноти

Англия авиациядан, ҳарбий денгиз флоти кемалари ва десантчи қўшинлардан фойдаланиб, Фолкленд (Мальвин) оролларига ёпирилиб ҳужум қилди. Ороллар районида Англия билан Аргентина қуролли кучлари ўртасидаги оғир жанглар давомида иккала томон кўплаб талафот бермоқда. Шундай қилиб, Фолкленд (Мальвин) ороллари сабабли чиққан можаро янги хатарли тус олди.

Ҳеч шубҳа йўқки, Фолкленд (Мальвин) ороллари теварагида вужудга келган вазият учун Англия жавобгардир. Англия БМТнинг оролларда мустамлакачиликни тугатиш ҳақидаги ва шу ороллар устидан суверенитет хусусидаги Аргентина билан низони тинч бартараф этиш ҳақидаги қарорларини бажаришга кўп йиллардан бери қаттиқ қаршилик қилиб келди.

Англия ҳозирги можаронинг бошиданоқ қуролли кучга умид боғлаб, Жанубий Атлантика районига ҳарбий кемалар тўдасини жўнатди ва Аргентинага қарши уруш ҳаракатларини бошлаб юборди. Бунда Англия томони кейинги вақтларда ҳарбий тўқнашувнинг олдини олиш мақсадидаги куч-ғайратларга тўсқинлик қилди.

Энди эса Англия музокаралардан умуман воз кечди, ҳолбуки Аргентина ҳукумати музокаралар давом эттирилишини ёқлаб чиқмоқда. Можаро сабабларига қандай баҳо берилишидан қатъи назар, музокаралардан бундай бош тортишни оқлаб бўлмайди. Лондон Фолкленд (Мальвин) оролларининг мустамлака статусини қурол кучи билан қайта тиклашга уриниб, мустамлакачиликни сўзсиз қоралаган ва рад этган жаҳон ҳамжамиятига дағдаға қилмоқда.

Инглиз қўшинлари Фолкленд (Мальвин) оролларига қуролли бостириб кирганлиги халқаро тинчлик ва хавфсизликка таҳдид бўлиб, БМТ Уставига, халқаро ҳуқуқнинг энг асосий нормаларига зиддир. Англия позициясига қўшилиб, Лондон томонига ошкора ўтиб олган ва шу тариқа можарони ҳарбий йўл билан ҳал этишга Лондонни амалда рағбатлантирган давлатлар, даставвал АҚШ ҳам бунинг учун жавобгардирлар.

Совет Иттифоқидагилар шунга аминдирки, томонлар можаронинг моҳияти жиҳатидан нақадар турли позицияларда турганликларидан қатъи назар, улар ўртасидаги низоли масалалар тинч йўл билан, музокаралар столи атрофида ҳал этилиши керак. Ҳатто қисқа урушдан кўра энг узоқ давом этадиган музокаралар яхшироқдир.

Совет раҳбар доиралари Фолкленд (Мальвин) ороллари теварагидаги воқеалар хатарли ривожланаётганлиги муносабати билан ташвиш билдириб, Англия ҳарбий куч қўллаганлигини қоралайдилар. Хунрезлик дарҳол тўхтатилиши керак, Англия — Аргентина можаросини музокаралар йўли билан бартараф этиш учун дарҳол, шу жумладан БМТ доирасида куч-ғайрат сарфлаш зарур.

ПЛАНЕТАНИНГ БИР КУНИ

ЭНГ ЭЗГУ ИРОДА

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг ВЛКСМ XIX съездида сўзлаган нутқига халқаро майдонда ҳамон кўплаб фикр ва мулоҳазалар билдирилмоқда. Чет эл оммавий ахборот воситалари, сиёсий доиралар ва жамоатчилик вакиллари нутқда олға сурилган совет тинчлик ташаббусларига юксак баҳо бериб, СССРнинг тинчлик йўлидаги эзгу иродасини, унинг қуролсизланиш, стратегик қуролларни қисқартириш, ялпи хавфсизликни мустаҳкамлаш, жаҳон ракета-ядро уруши хавфининг олдини олиш проблемаларига амалий, конструктив ёндашаётганликларини таъкидламоқдалар.

«Нойес дойчланд» (ГДР) газетаси ёзади: Л. И. Брежнев олға сурган конкрет ва амалий таклифларни халқаро жамоатчилик ўз вақтида қилинган муҳим конструктив таклифлар, деб ғоят кенг кўламда маъқуллаб кутиб олди. Совет Иттифоқи ядровий қаршима-қарши туришни сусайтиришга кўмаклашишга, ядро қуроллари қисқартирилишига ва жаҳон ядро ёнғинчи хавф-хатари тугатилишига эришишга астойдил интилаётганлигини яна бир бор намойиш қилди.

Совет Иттифоқининг Л. И. Брежнев таърифлаб берган тинчлик таклифлари, деб уқтиради Польшанинг **«Трибуна люду»** газетаси, инсониятга таҳдид қилаётган ядро уруши хавфини бартараф этишга интилаётган дунёдаги барча кучларнинг орзу-умидларига мос бўлиб тушади. Бу таклифлар ниҳоятда инсонпарвар бўлибгина қолмай, шу билан бирга бошқа томоннинг ҳам манфаатини ҳисобга олади, бинобарин булар мутлақо реалистик таклифлардир.

Стратегик қуроллар юзасидан СССР ва АҚШ ўртасидаги музокараларнинг ўтказилиши Американинг ҳаётий манфаатларига мос бўлиб тушади, деб уқтиради **«Вашингтон пост»** газетаси. Л. И. Брежнев илгари эришилган ижобий натижаларнинг ҳаммасини сақлаб қолишга даъват этди. Бу нарса АҚШнинг манфаатларига ҳам мос келган бўлур эди.

Англиядаги жамоат ташкилоти — ядровий қуролсизланиш учун ҳаракатнинг бош секретари **Б. Кент** қуйидагиларни қайд этди: СССРнинг стратегик қуролларни кўпайтирмай бир даражада тўхтатиб туриш ҳақидаги таклифи алоҳида аҳамиятга моликдир. Бундай амалий таклифнинг рўёбга чиқарилиши биронта ҳам мамлакатни ноқулай аҳволда қолдирмайди, балки аксинча ядро қуроллари аслаҳахоналарини ҳақиқатан ҳам қисқартириш сари йўл очишга ёрдам беради. Айни вақтда президент Рейганнинг сўнгги таклифларида баён этилган АҚШнинг қуролсизланиш проблемасига муносабати нореалистикдир. АҚШ ядро қуролларининг янги турларини ишлаб чиқиш имкониятини ўзи учун ошкора очиқ қолдирмоқда.

Япониядаги **«Иомиури»** газетасининг фикрича, Л. И. Брежневнинг нутқи стратегик қуролларга бағишланган Совет — Америка музокараларига йўл очади. Ана шу музокаралар бошланиши фактининг ўзи, деб ёзади газета, шубҳасиз халқаро кескинликни юмшатишга кўмаклашади ва Шарқ билан Ғарб ўртасидаги хавфсизликни таъминлаш ишида ижобий роль ўйнайди. Газета бу музокаралар қуроллаиш пойгасини чеклаш, Шарқ билан Ғарб ўртасидаги муносабатларни нормаллаштириш масалаларида олға силжишга кўмаклашади, деб ишонч билдиради.

(ТАСС).

ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

КУРАШНИ АКТИВЛАШТИРИШГА ДАЪВАТ

ВЕНА. Австрия Компартиясининг раиси Франц Мури кескинликни юмшатиш ва тинчлик йўлидаги курашни активлаштиришга даъват этди.

АКП раҳбарининг «Фольксштимме» газетасида эълон қилинган баёнотида дунёнинг кўпгина мамлакатларида авж олиб кетган урушга қарши ҳаракатда турли сиёсий эътиқоддаги кишилар иштирок этаётганликларининг муҳимлиги таъкидланади.

Австрия коммунистлари, деди АКП раиси, тинчлик учун ҳаракатда аввал бошданоқ актив иштирок этиб келмоқдалар. Бундай изчил ва принципиал йўл келгусида ҳам ўтказилаверади.

САЙЛОВ ЯКУНЛАРИ

ДЕҲЛИ. Ҳиндистоннинг тўрт штати — Ғарбий Бенгалия, Керала, Хариана ва Химачал-Прадеш штатларининг қонун чиқарувчи мажлисларига 19 май куни ўтказилган сайловнинг якунлари чиқарилди. Ҳиндистон матбуотининг қайд этишича, сайлов сўл кучларнинг мамлакатдаги позициялари мустаҳкамлигини, сайловчилар орасида уларнинг обрў-эътибори баланд эканлигини намойиш қилди.

Ғарбий Бенгалияда сўл фронт яна жуда катта ғалабага эришди. Ҳиндистон Коммунистик партияси (марксистик) ва Ҳиндистон Коммунистик партияси шу фронтга киради. Мазкур фронт штатнинг қонун чиқарувчи мажлисида жами 294 ўриннинг бешдан тўрт қисмини эгаллади.

ЭРОН — ИРОҚ ФРОНТИДА

ТЕҲРОН. Эрон қуролли кучлари бирлашган штабининг ва «Ислом инқилоби посбонлари» корпуси марказий штабининг маълумотларига кўра, Эрон қўшинлари Хуррамшаҳр йўналишида яна ҳужум бошладилар. Эронликлар Шаламчи-Хуррамшаҳр стратегик тош йўлни тўсиб қўйиб, амалда шаҳарни қуршаб олдилар ҳамда унинг ғарбий ва шимоли-ғарбий чеккаларига чиқдилар.

БАҒДОД. Бағдод радиосининг хабар қилишича, Ироқ қўшинлари душманнинг ҳужумга ўтиш йўлидаги уринишларини барбод этганлар. Эронликлар оғир талафотлар бериб, чекинишга мажбур бўлишган. Аммо Хуррамшаҳрнинг шимолий чеккаларида жанглар давом этмоқда.

ИРҚЧИЛИК ВА АПАРТЕИД ТУГАТИЛСИН

НЬЮ-ЙОРК. Бу ерда «Йўқолсин апартеид сиёсати!», «Ер юзида ирқчиликка ва ирқий камситишга ўрин йўқ!» шиорлари остида Америка жамоатчилигининг Африка озодлиги кунига бағишланган оммавий намойиши бўлиб ўтди. БМТ биноси олдида ўтказилган митингда АҚШдаги турли жамоат ташкилотларининг вакиллари ЖАРдаги жиноий апартеид режимига ҳар томонлама ёрдам бераётган Вашингтон маъмуриятини кескин танқид қилдилар.

(ТАСС, 24 май).

ЧИҚИТСИЗ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ

Мева турпларини, узум уруғлари ва консерва саноатидаги бошқа чиқитларни қайта ишлаш йўлга қўйилса ҳар йили Ўзбекистонда бир неча ўн минглаб тонна мева порошоги — қимматли озиқ-овқат қўшимчаси олиш мумкин. Бу қўшимчалар ўзига хос витаминлар ва глюкозага ғоят бой бўлиб, улардан печенье, мармелад, кисель, карамель ва бошқа кўплаб маҳсулотларни тайёрлашда муваффақиятли қўлланилмоқда. «Ҳар бир корхонада чиқитсиз технология учун» мавзуида 24 майда бўлиб ўтган кенгашда ана шу фактлар келтирилди. Кенгашда министрликлар, идораларнинг раҳбарлари, илмий-тадқиқот ва лойиҳа институтларининг мутахассислари, шунингдек шу соҳада чиқитсиз технологияни жорий этиш ташаббусини илгари сурган Краснодар ўлкасидаги озиқ-овқат корхоналарининг вакиллари иштирок этдилар. Республика корхоналарида олма, узум, помидорларни қайта ишлаш чиқитсиз технологиясини ўзлаштириш йўллари белгиланди.

Кенгашда Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР Госплани раиси Қ. А. Аҳмедов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН МЕҲМОНЛАРИ

Яман Халқ Демократик Республикаси саноат министри Абдил-Қодир Боғамол бошчилигидаги ЯХДР делегацияси Ўзбекистонга келди. Меҳмонлар В. И. Ленин Марказий музейи Тошкент филиали экспозицияларини, республика Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасини кўздан кечирдилар. Улар Ўзбекистон ССР Геология министрлигида бўлдилар. Делегация Самарқанд ва Қашқадарё областларига сафар қилиб, у ерда совет геологлари иши билан танишади.

23 майда А. Қ. Боғамолни ва делегациянинг бошқа аъзоларини Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари А. Р. Хўжаев қабул қилди.

* * *

Жаҳон почта иттифоқининг бош секретари Муҳаммад Иброҳим Собхи Ўзбекистонда меҳмон бўлди. У Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасини бориб кўрди, республика алоқа корхоналари иши билан танишди.

24 май куни Муҳаммад Иброҳим Собхини Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари М. Т. Турсунов қабул қилди.

* * *

Сурия Араб стандартлаш ва метрология ташкилотининг бош директори Адиба Ал-Маллах бошчилигидаги Сурия Араб Республикаси делегацияси Ўзбекистонда меҳмон бўлди. Меҳмонлар Ўзбекистон давлат стандарти системасида ишловчи ҳамкасблари тажрибаси билан танишдилар, Тошкентнинг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирдилар.

(ЎзТАГ).

БУГУН — АФРИКА ОЗОДЛИГИ КУНИ

ТАРАҚҚИЁТ САРИ

Улуғ Октябрь ғалабаси мустамлака ва қарам мамлакатлар халқларини империализм зулмидан озод бўлиш учун муқаддас курашга чорлади ва миллий-озодлик ҳаракатлари жаҳон революцион жараёнининг ажралмас қисми бўлиб қолди.

Дарҳақиқат, озодлик ҳаракати муқаррар тус олиб, Осиё ва Африка халқларининг деярли барчаси мустақилликка эришди, уларнинг кўпчилиги империализмга қарши қатъият билан кураш олиб боришни давом эттириб, социализмнинг моддий ва ғоявий асосларини яратмоқда. Масалан, биринчи жаҳон уруши арафасида Ер юзида 1 миллиард 600 миллион аҳоли бўлиб, шундан 1 миллиарди мустамлака ва ярим мустамлака зулми остида яшар эди. Ёки бўлмаса, 1919 йилда Ер юзи территориясининг 72 проценти ва аҳолисининг 69,4 проценти мустамлака ва ярим мустамлакалар ҳиссасини ташкил этарди. Лондон, Париж, Вашингтон ва Берлин жаҳон сиёсатининг асосий марказини ташкил этиб, кичик мамлакатлар ва халқлар устидан зўравонлик қилиш ҳам жаҳон сиёсатида «қонунлаштирилган» эди.

Эндиликда эса, империализм мустамлакачилик системаси барбод бўлганлигининг жозибадор якуни сифатида шуни таъкидлаш мумкинки, ҳозир дунё харитасида 90 дан ортиқ мустақил давлатлар мавжуд бўлиб, мустамлакачилик ўзининг классик формасини бутунлай йўқотди, жами икки миллиарддан ортиқ аҳоли ўз мустақиллигига эришди. Сўнгги 20 йилнинг ўзида Ер юзида 51 давлат мустақилликка эришган бўлса, шулардан 24 таси Африкага тўғри келади. 1960 йилнинг ўзида Африкада 17 давлат мустақилликка эришганлиги учун у Африка йили деб аталадиган бўлди. Ҳозир Африка қитъасининг ўзида 50 дан ортиқ мустақил давлат мавжуд. Буларнинг барчаси сўзсиз жаҳоншумул тарихий аҳамиятга эгадир, бу бугун инсониятнинг буюк ғалабасидир. Шу нарса характерлики, ҳозирги миллий-озодлик революциялари ўз социал мазмунларига кўра янги типдаги демократик революциялар даражасига кўтарилиб, улар Жаҳон социализм системаси билан иттифоқда бўлиш, ҳам сиёсий, ҳам иқтисодий жиҳатдан озодликка эришиш, социалистик туб ўзгаришларни амалга ошириш, ривожланишнинг нокапиталистик йўлидан бориш хусусиятларига эгадир. Айниқса, КПСС XXVI съездида таъкидланганидек, Африка қитъасидаги қатор мустақил давлатларда империалистик монополияларнинг маҳаллий, йирик буржуазия ва феодалларнинг мавқелари аста-секин тугатилаётганлиги, ажнабий капитал фаолияти чеклаб қўйилаётганлиги, экономикада халқ давлатининг устунлик мавқелари таъминланаётганлиги ва ишлаб чиқарувчи кучларни планли равишда ривожлантиришга ўтилганлиги, қишлоқдаги кооператив ҳаракат рағбатлантирилаётганлиги, ижтимоий турмушда меҳнаткашлар оммасининг роли ошиб бораётганлиги, давлат аппарати халққа садоқатли миллий кадрлар билан мустаҳкамланаётганлиги, мазкур мамлакатлар ташқи сиёсатининг империализмга қарши характерда эканлиги юқоридаги хусусиятларнинг амалдаги белгисидир.

Социалистик давлатларнинг қудратли ҳамдўстлиги ва Совет Иттифоқининг беғараз мададига таянган Африканинг мустақил давлатлари ўтмиш сарқитларини бартараф этишда, мамлакатни реконструкция қилиш ва ривожлантириш вазифаларини муваффақиятли равишда бажаришда улкан ютуқларни қўлга киритмоқдалар, уларнинг сиёсий мустақиллиги иқтисодий мустақиллик билан тўлдириб борилмоқда. Миллий саноатнинг вужудга келтирилиши, маҳаллий хом ашё билан ишлаётган завод ва фабрикаларнинг қурилиши, чет эл компанияларининг миллийлаштирилиши, қишлоқ хўжалигининг ривожлантирилиши, феодал ер эгалигининг тугатилиб, ерсиз ва кам ерли деҳқонларнинг ер билан таъминланиши, давлат фермалари ва намунали хўжаликларнинг ташкил этилиши, маориф ва соғлиқни сақлаш соҳаларидаги ютуқлар, минглаб янги мактаб ва махсус ўқув юртларининг очилиши, университет ва институтларнинг бунёд этилиши, саводсизликнинг тугатилиши ва ҳоказолар мустақил Африка давлатларидаги муҳим социал, сиёсий ва иқтисодий ўзгаришлардан далолат беради.

Ривожланаётган давлатлар Совет давлатини ўзларининг амалдаги энг яқин дўстлари деб билмоқдалар. Ҳукуматлараро тузилган битимларга кўра, СССР ҳозир Африка давлатларига 500 дан ортиқ турли объектларнинг қурилишида ёрдам бермоқда. Шулардан 200 таси саноат корхоналари бўлиб, шу вақтга қадар 280 та объект қуриб бўлиб ишга туширилди.

Бу ёш давлатлардаги озиқ-овқат проблемаларини ҳал этиш борасида СССР уларга 100 дан ортиқ қишлоқ хўжалик объектларининг қурилишида кўмаклашмоқда, 130 та ўқув юртларининг очилишида ёрдам кўрсатмоқда. Булардан ташқари ўз иш жойларида 150 мингдан ортиқ малакали миллий ишчи кадрларнинг тайёрланишида ҳам СССР ёрдам кўрсатиб, турли геологик изланишларнинг 46 та проектини тузиб берди. Булардан ташқари ўртоқ Л. И. Брежнев КПСС XXVI съездида таъкидлаб ўтганидек, Африка мамлакатларидаги қурилиш майдонларида, саноат ва қишлоқ хўжалигида, касалхоналар ва ўқув юртларида ўн минглаб совет мутахассислари фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Ўтган йили «Тинчлик, социал тараққиёт учун» мавзуида 25 Африка давлатларининг иштирокида Москвада бўлиб ўтган илмий-сиёсий конференция ҳам Совет — Африка муносабатларининг актуал проблемаларини ва Африка қитъасининг социал-иқтисодий ривожланиш истиқболларини белгилаб берди.

Аммо шуни ҳам алоҳида таъкидламоқ керакки, собиқ мустамлакаларда империализмнинг позицияси ҳали ҳам кучли, улар ўз позицияларини сақлаб қолишга, уни чуқурлаштиришга барча чоралар билан уринмоқдалар. Бу таъсир эса, қитъадаги аҳоли турмуш даражасининг ёмонлашувига, турли иқтисодий ва сиёсий тангликларнинг содир бўлишига сабаб бўлмоқда.

Африканинг бу проблемаларини ҳал этишда СССР ва социалистик ҳамдўстликдаги давлатлар билан бўлган ҳамкорлик ва дўстлик алоқалари алоҳида аҳамият касб этмоқда.

Э. ҒУЛОМОВ,
Халқлар дўстлиги орденли Тошкент халқ хўжалик институтининг катта ўқитувчиси.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Қурилиш ишига катта ҳисса қўшганликлари ва Қўшкўпир силикат заводи муддатидан илгари фойдаланишга топширилганлиги учун «Узколхозстрой» бирлашмасига қарашли «Облколхозстрой» трестининг Қўшкўпир колхозлараро механизациялашган кўчма колоннаси ғишт терувчилар бригадасининг бошлиғи Отабой **Матёқубов** ва «Узколхозстрой» бирлашмаси раисининг ўринбосари Ғиёсиддин **Насриддинов** ўртоқларга Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларига биноан **«Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган бинокор»** фахрий унвони берилди.

«Узколхозстрой» бирлашмаси ташкилотлари ходимларидан бир группаси Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми партия ва қишлоқ хўжалик органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун ҳамда туғилган кунига эллик йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон Компартияси Калинин район комитетининг биринчи секретари ўртоқ Раҳмат **Қамбаровга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими»** фахрий унвони берди.

ЛОНДОННИНГ МИЛИТАРИСТИК НИЯТИ ҚОРАЛАНДИ

НЬЮ-ЙОРК, 24 май. (ТАСС). Британия ҳарбийлари Пентагоннинг бевосита мадади билан Фолкленд (Мальвин) оролларига қурол ёрдамида бостириб кириб, Жанубий Атлантикани халқаро кескинлик манбаига айлантириб юбордилар. Шошилинч мажлис ўтказиш учун йиғилган БМТ Хавфсизлик Кенгашида Британия ҳарбийларининг ваҳшиёна ҳаракатлари қаҳр-ғазаб билан қораланмоқда.

Венесуэла ташқи ишлар министри Х. Самбрано Веласко Лондоннинг милитаристик йўлини ва АҚШ Англия агрессиясини қўллаб-қувватлаётганлигини кескин қоралади.

Фолкленд (Мальвин) ороллари тўғрисидаги масала даставвал бир вақтлар мустамлакачи давлатлар дунёнинг турли районларида босиб олган территорияларда мустамлакачиликни тугатиш проблемасининг бир қисмидир, деди СССРнинг БМТ ҳузуридаги доимий вакили О. А. Трояновский. Аммо Британия ҳукумати территорияда мустамлакачилик режими тугатилишига кўмаклашиш тўғрисидаги даъватларга қулоқ солмади. Бош Ассамблеянинг қарорларини назарписанд қилмади, ороллар устидан суверенитет хусусида Аргентина билан можарони тинч бартараф этишдан бўйин товлади, оролларнинг мустамлака статусини сақлаб қолиш учун тиш-тирноғи билан ёпишиб олишни давом эттирди. Жанубий Атлантикада юз берган ҳарбий можаронинг асосий сабаби мана шундадир.

Совет вакили БМТ Бош секретарининг можарони ҳал этиш йўлидаги куч-ғайратлари Буюк Британиянинг айби билан барбод этилганлигини уқтириб, Буюк Британия ҳукумати проблемани ҳал этишнинг ҳарбий йўлидан бораётганлигини қайд этди. Бу ҳукумат қадимги мустамлакачилик замонлари руҳида ҳаракат қилмоқда, гўё биз XX аср охирида эмас, балки қиролича Виктория замонларида яшаётгандек.

АҚШнинг розилиги ва бевосита мадади бўлмаганида, Буюк Британия ҳукумати масалани қуролли куч ёрдамида ҳал этиш йўлига ўтиб олмаган бўлиши равшан, деб уқтирди у. Буюк Британия Вашингтон Лондон танлаб олган йўл билан ошкора бирдам бўлиши биланоқ, дарҳол ҳарбий ҳуружлар қила бошлаганлиги эътиборни жалб қилади. НАТОдаги бошқа мамлакатлар ҳам худди шундай руҳда ҳаракат қилдилар.

Қўшма Штатлар ва Европадаги ўнта капиталистик мамлакат Аргентинага қарши иқтисодий жазо чораларини жорий этганликлари ана шу мамлакатларнинг ҳукуматлари БМТ Устави талабларига хилоф равишда Хавфсизлик Кенгашининг ҳеч қандай ваколатларисиз бир томонлама ҳаракатлар йўлидан бораётганлигидан далолат беради. СССР вакили ишонч билдириб айтдики, империалистик мамлакатларнинг бундай хатти-ҳаракатларидан Лотин Америкаси мамлакатларигина эмас, шу билан бирга ривожланаётган бошқа мамлакатлар ҳам тегишли хулосани чиқариб оладилар.

Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари кинофестивали Тошкент-82

УЧ ҚИТЪА КИНО КЎЗГУСИ

ТОМОШАБИНЛАР ТАБРИГИ

ХУШ КЕЛИБСИЗ

Тошкент кинофестивали қатнашчилари ва меҳмонларини кўп сонли томошабинлар номидан астойдил табриклайман.

Фестиваль бизга уч қитъа ҳақида мароқли ҳикоялар ўқиб бермоқда. Мана, еттинчи бор у бизнинг ҳузуримизда. Шу вақтга қадар ўтган олти фестиваль Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг ҳаёти, одамларининг турмуши, эзгулик, тараққиёт ва озодлик учун олиб бораётган кураши лавҳаларини ёрқин тасвирлаб берганлиги билан ғоятда қимматлидир. Кинофорум экрани, айниқса, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларидаги эзгу ниятли дўстларимизнинг кураши ва интилишларини ўзига хос, оригинал ифодаламоқда. Фильмлар уч қитъа кинофорумининг муқаддас даъватига ҳамоҳанг, унда олға сурилган эзгу ғояларга хизмат қилишга сафарбар этилган. Ижодкорлар танланган мавзунинг табиий ва ҳаётий чиқиши учун, худди шу темада аввал яратилган, ҳозирги кунда тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун кураш ишига муносиб ҳисса бўлиб қўшилган картиналардаги муваффақиятга эришиш учун бутун маҳоратларини, изланишларини ишга солаётганликларини кўриб турибмиз. Бундай ҳаракатни фақат ва фақат олқишлаймиз.

Ишончимиз комилки, еттинчи фестиваль ҳам ўзининг муқаддас мақсадлари йўлида актив фаолият кўрсатиб, уч қитъа кинематографияси тараққиётида, дунё халқлари дўстлиги ва ҳамкорлигининг равнақида ёрқин из қолдиради.

М. САМАТОВА,
ўқитувчи, СССР Олий Совети депутати.

ЮКСАК ЭЪТИРОФ РАМЗИ

[illegible]

И. ОРИПОВ,
қурувчи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг Тошкентга ташриф буюриб, республикамизга учинчи Ленин орденини топширганига анча кун бўлди. Лекин халқимиз ҳамон ўша унутилмас воқеа шодиёналарининг завқу-шавқи билан яшаяпти. Ана шундай тарихий кунларда республикамиз яна бир улкан тантанага пешвоз чиқмоқда. Бугун Тошкентда В. И. Ленин номидаги СССР Халқлари дўстлиги саройида Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг VII халқаро кинофестивали очилади. «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун!» деган муқаддас шиор остида ўтадиган бу кинофорум республикамизда, қолаверса, бутун мамлакатимизда катта воқеадир.

Кинофестиваль ўзининг илк қадамини бундан ўн тўрт йил муқаддам ташлаган эди. Шу қисқа вақт ичида бу анъанавий кинофестиваль тараққийпарвар кинематография ютуқларининг энг йирик кўриги бўлиб танилди ва инсониятнинг порлоқ идеаллари учун курашда Осиё ва Африка кинематографчиларининг кучларини жипслаштиришда катта роль ўйнади ва ўйнамоқда. Қитъалар прогрессив маданият намояндалари олдида турган вазифаларнинг тарихий муштараклиги табиий равишда унинг географиясини кенгайтириб юборди. 1976 йилдан бошлаб фестивалга учинчи қитъа — Лотин Америкаси мамлакатлари ҳам қўшилди.

Уч қитъа кинофестивали моҳиятининг кучи нимада? Унинг барчага маъқуллиги ва машҳурлиги аввало «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун!» шиорининг аниқ ва конкрет ифодаланган олижаноб мақсадидадир. Кўпчилик эътирофига кўра, фестивалнинг [illegible]

[illegible] ўтказилаётганлиги ҳам рамзий бир маънога эгадир.

Фестивалнинг муваффақиятли ўтишида Л. И. Брежневнинг уч қитъа анжумани қатнашчиларига ва меҳмонларига мунтазам йўллаб турган табрикномалари катта аҳамият касб этмоқда. Тинчлик учун узоқ курашчи, эркесевар халқларнинг қадрдон дўсти ва «меҳрибони» (Сен-бен Усмон) йўллаётган табрикномалар, самимий тилаклар партия ва давлатимизнинг тинчликни мустаҳкамлаш, халқаро кескинликни юмшатиш йўлида олиб бораётган сиёсатининг асло ўзгармаслигидан далолат беради.

Тошкент кинофестивали уч

Р. АБДУЛЛАЕВА,
Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, кинофестиваль ташкилот комитетининг раиси

валь экранида озодлик ва бунёдкорлик меҳнати қувончи учун кураш, мустамлакачилик ва жабр-зулм оқибатларини бартараф қилиш, янги дунёни шакллантириш, шахс ва жамиятнинг янги ўзаро проблемалари сингари жуда кўп мавзу ва масалаларни қамраб олмоқда.

Шуниси диққатга сазовор ва фахрланарлики, фести-

мустамлакачиликка қарши курашни кучайтириш зарурлиги ғояси илгари сурилиб, бундай ҳаракатга актив даъват қилинади. Буларнинг барча-барчаси бирга йиғилиб, халқларнинг ҳозирги ҳаёти манзарасини кенг қамровда ва яхлит ифодалайди.

Тошкент экранида кўрсатилаётган ҳужжатли фильмлар уч қитъа мамлакатларининг бугунги куни ҳақида мароқли ҳикоялардир.

Тошкент кинофестивали энг демократик анжуман. Бу ерда кинематографияси равнақ топган, йилига юзлаб фильмлар ишлаб чиқарадиган мамлакатлар санъаткорлари билан бир қаторда яқиндагина ўзининг илк кар-

матли томони шундаки, уларда Тошкент кинофестивалининг таъсири, аниқроғи, тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун кураш ишига муносиб ҳисса қўшиш иштиёқи кўзга яққол ташланмоқда. Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин. Энг муҳими, уч қитъа кинофестивалида қатнашаётган тажрибали кинематографчилар ҳам, ёш кинематографчилар ҳам битта мақсад йўлида, бир-бири билан ўзаро алоқада ва ҳамкорликда ижод қилаётирлар.

Кинофестивалга, унинг савиясига баҳо бериш керак бўлса, одатда биринчи навбатда қатнашчиларнинг кимлигига қаралади. Биз шунинг учун хурсандмизки, уч қитъанинг прогрессив, илғор фикрли машҳур санъаткорлари ўтган олти фестивалнинг доимий ва актив иштирокчилари бўлишди.

ТОШКЕНТ АНЖУМАНИ ТИНЧЛИККА ЧОРЛАЙДИ

қитъа кинематографиясининг ривожланишида ҳам, халқаро миқёсда ҳам жуда катта роль ўйнаётир. Бинобарин, бу анжуман кинематографчилар, маданиятнинг таниқли намояндалари учрашувигина бўлиб қолмай, балки, айни пайтда катта ижтимоий-сиёсий воқеага ҳам айланмоқда. Унинг аҳамиятини ўртоқ Л. И. Брежнев бир қутловида қуйидагича жуда аниқ ва равшан ифодалади: «Кино арбобларининг Тошкентдаги халқаро учрашувлари тинчлик, халқлар озодлиги ва социал тараққиёт учун курашда кинематографчиларнинг кучларини жипслаштиришда ижобий таъсир ўтказиб келди ва келажакда ҳам, шубҳасиз, шундай таъсир ўтказаверади».

Ҳозирга қадар ўтган фестиваллар ана шу сўзларнинг нақадар тўғрилигини яққол тасдиқлади. Тошкент кинофестиваллари кураш, бирдамлик ва бунёдкорлик экранига, тинчлик ва халқлар дўстлигини мустаҳкамлашга кўмаклашувчи экранга айланди, деб бемалол айтиш мумкин.

Кинофорумда намойиш қилинаётган фильмлар уч қитъа халқларининг ҳаётида рўй бераётган маънавий ва сиёсий кўтаринкилик руҳини яққол ифода этяпти. Фестиваль экранига тавсия этилаётган аксарият фильмлар анжуманнинг шиорига мос тушиб, Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари прогрессив кино арбобларининг тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун курашдаги актив ҳаракатини, изланиш ва интилишларини ўзига хос ёрқин кадрларда тасвирлаяпти. Дунёнинг турли бурчакларидан яхши ният билан шаҳримизга келган хорижий киночилар ва ихлосмандлар кўз олдида даврнинг долзарб мавзуларини, илғор ғояларини, халқларнинг орзу-ниятларини, кишиларнинг севинч ва ташвишларини, кураш ва келажак режаларини, улар олдида турган катта ва кичик муаммоларни экран тили билан мароқли ҳикоя қилиб бераётган картиналар бугунги кунда уч қитъа кино репертуарларидан юзлаб топилади. Бир қатор фильмларда мустамлакачилик сиртмоғини улоқтириб ташлаган мамлакатлар халқларининг озодлик ҳаракати мавзуи, социал ўзгаришлар, хотин-қизларнинг жамиятдаги тенг ҳуқуқлилиги учун кураш темаси ўз ифодасини топган. Уларда социал зулмнинг барча кўринишларига қарши қаҳр-ғазаб алоҳида куч билан кўзга ташланади, бадкор империализмга, янги

тинасини суратга олган ёш давлатларнинг киночилари ҳам баб-баравар иштирок этишади. Кинофорумда қатнашаётган мамлакатларнинг аксарияти фестивалнинг доимий иштирокчиларидир. Дўстларимиз бу ерга олиб келадиган ва анжуман экранига ҳавола этадиган лента-лар юксак идеалларга хизмат қилиши билан, режиссурасининг оригиналлиги, актёр ва актрисалар ижрочилик маҳоратининг ўзига хослиги билан характерлидир. Энг ёш мамлакатлар Тошкент фестивалидан миннатдор, деган фикрни айтганимизда биринчи навбатда Ангола Халқ Республикасини мисол қилиб келтирамиз. Анголалик кинематографчи дўстларимизнинг олтинчи фестивалда намойиш этган ҳужжатли картиналари ҳамон ёдимизда. Режиссёр Р. Сотто Майорнинг Анголанинг биринчи президенти Агостиньо Нето хотирасига бағишланган лентаси ўзига хос режиссураси, фактларга бойлиги билан уч қитъа кинематографчиларига манзур бўлди. Ёки бўлмасам, дўстларимизнинг «Худди ўша йўлдан» деб номланган иккинчи бир картинасини олсак, бу асарда Анголадаги янгича ҳаёт қурилиши ҳақида қизиқарли ҳикоя қилинади. Бу фильмларнинг қим-

Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун курашда кинонинг роли ҳақидаги анъанавий баҳс-мунозара Тошкент фестивалининг обрў-мавқеини ошириб юборди. Бу ижодий даврада машҳур кинорежиссёрлар, операторлар, актёр ва актрисалар, маданият арбоблари қатнашмоқдалар. Хорижий дўстларимизнинг баҳс-мунозарада ўртага ташлаётган фикр-мулоҳазалари самимийлиги билан, ҳозирги замон кинематографияси олдида турган муҳим ва долзарб вазифаларга ҳамоҳанглиги, уларни бажаришга даъват этилганлиги билан диққатга сазовор. Ижодий дискуссиядан, айниқса, ёш мамлакатлар кинематографчилари кўп нарса олишяпти. Маълумки, тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун кураш ишига муносиб ҳисса бўлиб қўшилаётган фильмлар эндиликда жуда кўп мамлакатларда, айниқса, фестивалнинг актив иштирокчилари бўлган мамлакатлар киностудияларида кўплаб экранлаштирилмоқда. Ана шу ленталарнинг ижодкорлари баҳс-мунозараларда иштирок этишиб, ўзларининг қимматли фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашмоқдалар.

Ҳозирга қадар ўтган олтита фестиваль уч қитъа маданиятида катта воқеа бўлган эди. Ишончимиз комилки, бу фестиваль ҳам жаҳон халқлари бирдамлиги, дўстлиги ва ҳамкорлигининг катта байрамига айланади.

Тошкентга ташриф буюрган чет эллик дўстларимизга, қардошларимизга зўр мамнуният билан «Хуш келибсиз!», деймиз.

Суратларда: Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари VII халқаро кинофестивали қатнашчилари, тошкентлик кинематографчилар ва томошабинлар. Юқоридан пастда: 1. Ҳиндистонлик режиссёрлар Ашок Ахуджа ва Басу Чаттерджи ўзбекистонлик ҳамкасби Ғ. Шермуҳамедов билан. 2. Бутуниттифоқ Давлат кинематография институтининг собиқ талабалари — режиссёр-операторлар Карки Чакра (Непал), Баҳодир Мамажонов (ЎзССР). 3. Ҳиндистоннинг таниқли киноактрисаси Алур Рупа санъат мухлислари даврасида.

Л. Глауберзон фотолари.

МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг Тошкентда ўтказиладиган VII халқаро кинофестивали олдидан совет ва чет эл журналистлари 24 майда ўзларининг биринчи матбуот конференциясига [illegible]

Кинофестивалнинг бош директори, Ўзбекистон ССР Кинематография давлат комитетининг раиси К. А. Абдуллаев журналистлар ҳузурида [illegible] уч қитъа [illegible] республикаларининг санъат арбоблари иштирок этаётганликларини айтди. Расмий ва информацион кўриклар программасида бир юз элликтадан кўпроқ бадиий, ҳужжатли ва қисқа метражли фильмлар бор.

Ушбу кино байрами давлатимиз учун шонли йил — СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги нишонланадиган йилда ўтаётганлиги факти унга алоҳида мазмун бахш этмоқда, деб таъкидлади матбуот конференциясида сўзга чиққан Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР халқ артисти, СССР Кинематографчилар союзи правлениесининг секретари режиссёр С. А. Герасимов. Чинакам демократизм ва хайрихоҳлик руҳи билан суғорилган анъанавий Тошкент учрашувининг қатнашчилари ҳамда меҳмонлари, деди у, совет кино арбоблари Советлар мамлакати юбилейига бағишлаган ленталар билан ҳам таниша оладилар. Ана шу ленталарда биринчи навбатда коммунизм барпо этаётган мамлакат халқларининг бузилмас қардошлиги, совет кишилари тинчликка ва дўстликка интилаётганлиги тўғрисида ҳикоя қилинади. Бу эса фестивалнинг «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун!» деган олижаноб шиорига батамом мос бўлиб тушади.

Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси В. О. Козимов Ўзбекистон пойтахтининг тарихи ва бугунги куни ҳақида, КПСС XXVI съезди тарихий қарорларини муваффақиятли амалга ошириш учун курашаётган шаҳар меҳнаткашларининг ютуқлари тўғрисида журналистларга сўзлаб берди. У уч қитъа прогрессив кино санъатининг бу йилги анъанавий кўриги ҳам Тошкент руҳи — тинчлик ва дўстлик руҳи билан суғорилади, деб комил ишонч билдирди.

Матбуот конференциясида VII халқаро кинофестивалга тайёргарлик кўрувчи ва уни ўтказувчи ташкилот комитетининг раиси Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Р. Х. Абдуллаева, совет киносининг таниқли арбоблари иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

ЕТТИНЧИ КИНОФЕСТИВАЛДА

Уч қитъадаги салкам юз давлат байроқлари республика пойтахтининг марказида — Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари VII халқаро кинофестивали шаҳрида яна ҳилпирай бошлади.

Чет давлатларнинг вакиллари, совет кинематографчиларининг делегацияси 24 май куни эрталаб Ўзбекистон пойтахтининг улуғ Ленин номидаги марказий майдони томон йўл олдилар. Улар дунёда биринчи социалистик мамлакат асосчиси ҳайкали пойига гуллар қўйдилар. Бу гуллар Владимир Ильич Ленинга чуқур иззат-ҳурмат белгисидир. Планета халқлари Лениннинг номини коммунизм ва тараққиёт, тинчлик ва дўстлик порлоқ ғоялари билан боғламоқдалар. Фашизмга қарши, Ватан мустақиллиги учун курашда жонини фидо қилган Номаълум солдат қабрига ҳам гуллар қўйилди.

Анъанавий кино анжумани қатнашчилари ҳамда меҳмонлари В. И. Ленин Марказий музейининг филиалида, Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида бўлдилар. Шаҳарнинг диққатга сазовор жойлари ва Тошкент метрополитени билан танишдилар.

Шу куни республика Госпланида фестиваль қатнашчилари ва меҳмонлари билан суҳбат ўтказилди. Госплан раиси, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Қ. А. Аҳмедов кинематографчиларга Совет Ўзбекистони иқтисодий ва социал тараққиёт соҳасида эришган ютуқлар ҳақида, республика меҳнаткашлари КПСС XXVI съезди белгилаган ўн биринчи беш йиллик топшириқларини, ўртоқ Л. И. Брежневнинг Тошкентдаги тантаналарда сўзлаган нутқларида баён этилган кўрсатмаларини муваффақиятли бажариш иштиёқи ҳақида, Совет давлати тарихидаги шонли санани — СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигини муносиб кутиб олишга интилаётганликлари тўғрисида сўзлаб берди.

Фестиваль экрани порлай бошлади. «Ўзбекфильм» киностудиясида суратга олинган «Ленинградликлар — жигаргўшаларим менинг» бадиий лентаси расмий кино кўрик программасини бошлаб берди. Дамир Салимовнинг бу картинаси Улуғ Ватан урушининг даҳшатли йилларида мустаҳкамланган совет халқларининг бузилмас дўстлиги ва қардошларча ўзаро ёрдами тўғрисида ҳикоя қилади. Улуғ Ватан уруши йилларида Ўзбекистон етим қолган салкам юз минг болага бошпана бериб, уларни ўз бағрига олган эди.

Тўла метражли фильмлар кўриги программасини колумбиялик режиссёр Инти Паскуалнинг «Пошналар» лентаси давом эттирди. Бу лента бир-бири билан рақобатчилик қилаётган ёшлар рақс ансамбллари тўғрисида ҳикоя қилади.

Шу куни анжуманнинг ҳужжатли экранида Ўзбекистон ва Сурия кинопублицистларининг асарлари намойиш қилинди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон пойтахтининг минг-минглаб меҳнаткашлари кинофестиваль иштирокчиларини шод-хуррамлик билан кутиб олдилар.

А. Абалян фотолари.

САЛОМ, ФЕСТИВАЛЬ!

Ўзбекистон пойтахти Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари VII халқаро кинофестивали қатнашчиларини ва меҳмонларини гулдасталар, самимий табассум билан бағрини очиб кутиб олмоқда. Ҳозирдаёқ Тошкентга уч қитъа кинематография санъатининг ўнлаб вакиллари, халқаро ташкилотларнинг намояндалари келишди. Булар орасида таниқли санъат усталари ва ёш режиссёрлар, актерлар, рассомлар бор. Фестивалга Европадаги социалистик мамлакатлардан дўстлар келишди. Франция, Австралия кинематографчилари ҳам фестивалда бўлишга қарор бердилар. Кўпгина делегацияларга министрликлар ва идораларнинг, турли давлат муассасаларининг раҳбарлари бошчилик қилмоқдалар.

Салом, фестиваль! Бутун дунёда энг оммабоп ва энг севимли санъатнинг янги ажойиб байрами кинога салом! Тошкент учрашувининг «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун!» деган олижаноб шиорини қадрлаётган кино усталарига салом! — Тошкент кинофестиваль иштирокчиларини жаҳон халқларининг ўнлаб тилларида мана шундай самимий ва сидқидил сўзлар билан табрикламоқда. (ЎзТАГ).

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган ЦК Компартии Узбекистана Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Редакция адреси: 700000, Тошкент—П, Ленин кўчаси, 41.

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор — 33-65-45, 32-53-04; редактор ўринбосарлари — 33-06-83, 32-55-04, 33-44-55, 32-55-05; масъул секретарь — 33-79-14, 32-53-05; секретариат — 33-72-83, 32-53-06, 32-54-11; БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19; марксизм-ленинизм назарияси пропагандаси — 32-55-70; коммунистик тарбия — 32-54-29; халқаро ҳаёт — 32-54-14; саноат, транспорт ва капитал қурилиши — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09; қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70; адабиёт ва санъат — 33-20-38, 32-54-35, 32-55-16; совет қурилиши — 32-57-20, 32-54-18; фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 33-44-51, 32-57-21, 32-54-24; ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, 32-54-26, 32-54-27; хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 33-35-53, 32-54-13; иллюстрация — 32-57-22, стенографистка — 33-73-43; 32-54-05; жамоатчилик қабулхонаси — 32-54-16; эълонлар бўлими — 33-81-42; ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: ҚҚАССР — 2-42-62; Тошкент — 32-53-20; Самарқанд — 6-48-35; Сирдарё — 2-05-27; Сурхондарё — 3-92-36; Хоразм — 5-51-24; Бухоро — 3-31-42; Қашқадарё — 61-35; Фарғона — 4-20-84; Наманган — 6-70-78; Андижон — 4-48-85; Жиззах — 2-31-66. Нашриёт диспетчери — 32-78-94; Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50.